

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองกยากลาง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

ศิริพร ผันอากาศ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านหนองกกลาง

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สนั่น ตั้งสถิตย์, 92 หน้า

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศที่กำลังประสบอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์ให้หมู่บ้านมีกองทุนหมุนเวียนสร้างงาน สร้างรายได้ สามารถบริหารจัดการกองทุน สามารถพึ่งพาตนเองได้ เรียนรู้แก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ โดยใช้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นกำลังสำคัญ วิธีการดำเนินการประเมินโครงการคือ กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ให้ แบบ บร 1- บร 12 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดตัวชี้วัด ตัวแปร แหล่งข้อมูล และเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด นำมาวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบ “ชีพ โมเดล” วิเคราะห์ผล ซึ่งผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกกลาง ได้มีการจัดตั้งกองทุน ด้วยความถูกต้องและเป็นประชาธิปไตย ได้คณะกรรมการกองทุนมาปฏิบัติหน้าที่ โดยการคัดเลือกจากสมาชิกกองทุน 53 คน ด้วยมติเป็นเอกฉันท์และคณะกรรมการกองทุนได้ใช้ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้จัดทำขึ้นมาด้วยมติเห็นชอบจากสมาชิกทุกคน เป็นแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบกองทุนเพื่อศักยภาพและความเข้มแข็งภายในหมู่บ้าน ซึ่งสังเกตจากชาวบ้านมีการทำกิจกรรมและเข้าร่วมประชุมบ่อยครั้งขึ้น การประชุมบางครั้งมีส่วนช่วยในการส่งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจเนื่องจากมีกลุ่มผู้กู้เงินที่ประกอบอาชีพต่างๆเข้าร่วมประชุม และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ ช่วยให้กองทุนหมู่บ้านหนองกกลางมีประสิทธิภาพและยั่งยืนตลอดไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา..... *Dr. Es*

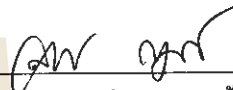
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Dr. Sn*

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา..... *Dr. Sn*

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ
ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ สนั่น ตั้งสถิตย์)

กรรมการสอบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธารา เล็กอุทัย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณะบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ สนั่น ตั้งสถิตย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, รองศาสตราจารย์ ดร. คณิต ไช่มุกด์ อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา, อาจารย์ รัชฎาพร วิสุทธิการ, อาจารย์ มัลลิกา สังข์สนิท และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณอุษา จำปาวิทยากุล พัฒนาการประจำตำบลหนองบัวน้อย และพัฒนาชุมชนอำเภอสีคิ้ว ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดี ตลอดจนมาจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ศิริพร ผันอากาศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ	4
บทที่ 2 บริหารสรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	7
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	13
4. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบ ซัพพอร์ตโมเดล	17
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	19
1. วิธีการประเมิน	19
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	23

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	24
4. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมการประเมินโครงการ	37
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	39
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	40
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	64
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่	70
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	70
5. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	74
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	74
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	77
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	77
2. อภิปรายผล	78
3. ข้อเสนอแนะ	80
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	84

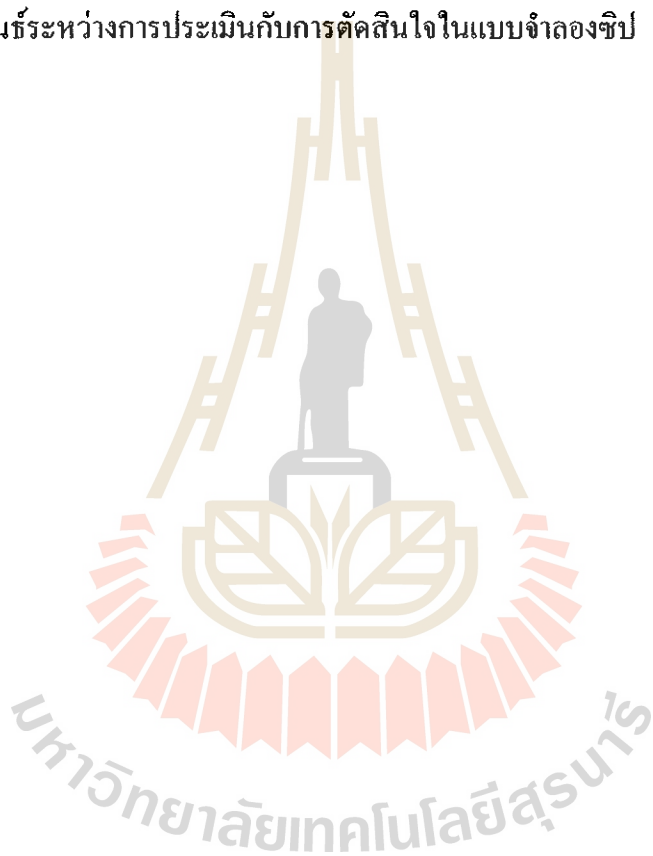
สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

22

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1. ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรในการประเมินบริบท	24
2. ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรในการประเมินปัจจัย	27
3. ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรในการประเมินกระบวนการ	30
4. ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรในการประเมินผลผลิต	34
5. คำนิยามของ SMEs ใช้เกณฑ์จำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวร	42
6. แสดงมูลค่าการนำเข้าเครื่องจักรและสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรม	43
7. สัดส่วนการส่งสินค้าอุตสาหกรรมออก	44
8. การขาดดุลการค้าของไทย	44
9. จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	54
10. ลักษณะการประกอบอาชีพ	55
11. แสดงจำนวนครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง	55
12. แสดงจำนวนครูในโรงเรียนที่จบการศึกษาวิชาต่างๆ	56
13. แสดงจำนวนนักเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา	56
14. แสดงจำนวนสัตว์เลี้ยงภายในหมู่บ้าน	57
15. รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านหนองกกยางกลาง ต่อปี แต่ละครอบครัว	57
16. จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ	58
17. แสดงจำนวนผลผลิตทางการเกษตรภายในหมู่บ้าน	59
18. แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านหนองกกยางกลาง	60
19. แสดงการทำบุญ หรืองานประเพณีของชาวบ้านหนองกกยางกลาง	61
20. แสดงอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่างๆภายในหมู่บ้าน	62
21. แสดงกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านหนองกกยางกลาง	62
22. แสดงรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านหนองกกยางกลาง	63

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาทโดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการถือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานและเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรให้มีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อที่จะทราบความเป็นไปของกองทุนหมู่บ้านที่ผู้วิจัยได้รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ กองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง ให้ทราบถึงการจัดสรรเงินกองทุนตลอดจนผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนตามเจตนารมณ์ข้างต้นมาน้อยเพียงใด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและทำการเก็บข้อมูลจากกองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง นำมาเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินผลในรูปของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของกองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้วิจัยในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

2.2 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3 เพื่อทราบสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนความสามารถในการยกระดับความเป็นอยู่ มีการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ของสมาชิกกองทุน

2.4 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่เกิดผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

2.5 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

2.6 เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการประเมินโครงการเป็นแนวคิดของนักประเมินรุ่นใหม่ ที่มีความพยายามที่จะพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการประเมินให้อยู่ในลักษณะทั่ว ๆ ไปที่ผู้ประเมินจะสามารถเลือกไปประยุกต์ใช้ ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

3.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation) ไทเลอร์ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “การประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” ซึ่งไทเลอร์ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่าเกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการควรพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวมและมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

3.2 แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation) “การประเมินผล” ตามความหมายของอัลคินคือ กระบวนการคัดเลือก การประเมินผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศ ที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการคัดเลือกการดำเนินโครงการ ซึ่งอัลคินได้นำเสนอแนวคิดการประเมินที่เป็นระบบคือเริ่มต้นตั้งแต่การประเมินจุดประสงค์ จนกระทั่งประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ

3.3 แนวคิดการประเมินของพรอวิส (Provus's Discrepancy Evaluation) พรอวิสได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้องที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติที่

เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นทุกชั้นตอน และจะมีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ

3.4 แนวคิดรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “ การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบความคิดทฤษฎีจากทฤษฎีระบบ (The Systems Theory) ซึ่งเป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูลเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า “ชีพพ์โมเดล” (CIPP Model) ซึ่งคือแนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม โดยสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมินมีรายละเอียดดังนี้

C ย่อมาจาก Context Evaluation คือการประเมินสถานะแวดล้อม

I ย่อมาจาก Input Evaluation คือการประเมินผลปัจจัยเบื้องต้น

P ย่อมาจาก Process Evaluation คือการประเมินการบวนการ

P ย่อมาจาก Product Evaluation คือการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น

รูปแบบการประเมินแบบชีพพ์ (CIPP Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายและวิเคราะห์ข้อมูล ระบุตัวบ่งชี้และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูล มีกระบวนการประเมินที่เป็นขั้นตอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ชีพพ์โมเดล เป็นรูปแบบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยอาศัยกรอบความคิดทฤษฎีของไทเลอร์ อัลคิน และโพรวิส เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ

4.วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยละเอียด

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุน โดยการร่วมสังเกตการณ์ จากการจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพพ์ โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน พร้อมทั้งกำหนดตัวบ่งชี้ และตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยจากแบบรายงานต่าง ๆ ที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้วบางส่วน และเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม โดยเก็บข้อมูลเชิงประมาณและเชิงคุณภาพ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีกระบวนการดังนี้

1) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นตัวเลข โดยเก็บข้อมูลจากรายได้ของชาวบ้าน จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน จำนวนสมาชิกกองทุน ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้านบาท เป็นต้น

2) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น ทศนคติ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ ความเข้าใจของชาวบ้านที่เกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนเข้าสู่หมู่บ้าน ความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งพาตนเอง ชุมชนมีความสามัคคีหรือไม่ เป็นต้น

3) เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน ข้าราชการ สมาชิกกองทุน และกรรมการกองทุน เป็นต้น แล้วทำการออกแบบสอบถามเพื่อทำการเก็บข้อมูลการสังเกตการณ์ การประชุมของชาวบ้าน และสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ

4) เก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น ข้อมูลจากสถานีอนามัย พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐานของครัวเรือน (จปฐ.) เป็นต้น

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาจัดประเภทและแยกแยะข้อมูลให้เป็นระบบ เมื่อได้ข้อมูลที่เป็นระบบแล้วนำข้อมูลมาถ้อยลงเครื่องมือต่าง ๆ เช่น กราฟเส้น ตาราง เป็นต้น นำข้อมูลที่ได้นำมาเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดให้เชื่อมโยงกับจุดประสงค์จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล รวบรวมผลการวิเคราะห์เป็นเอกสาร

ขั้นที่ 6 เขียนรายงานการประเมินผลในรูปของสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการประเมินโครงการดังนี้

1) กระบวนการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ 5 ข้อ ที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้

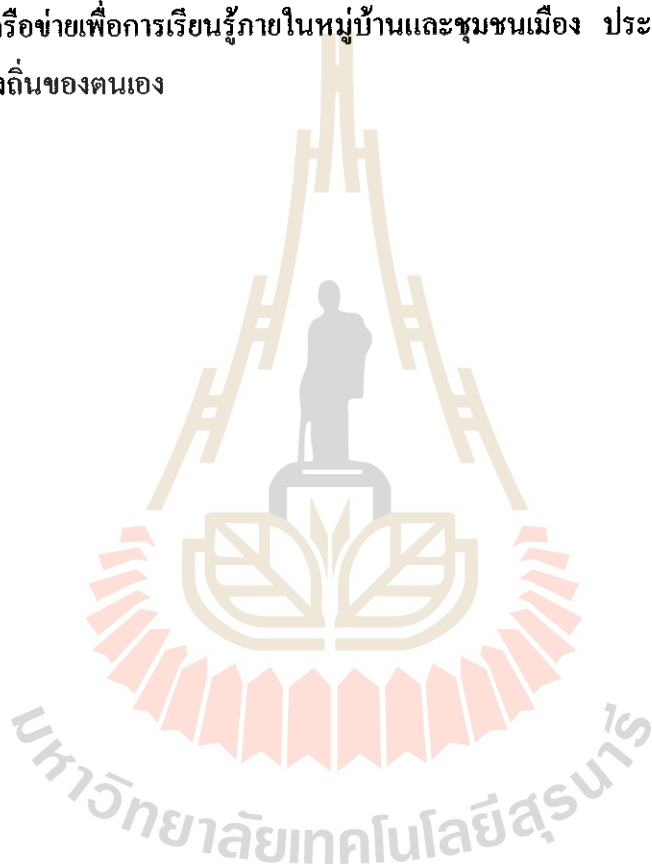
2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการกองทุน ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีการติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการเสริมสร้างกิจกรรมนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยเงินกองทุน 1 ล้านบาทช่วยให้ประชาชนที่ขาดแคลนได้ มีทุนในการประกอบอาชีพ มีการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน และสร้างรายได้ ก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น ในหมู่บ้านและชุมชน

4) ได้ทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและ ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

5) ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่จะนำไปสู่ความมีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุน และความสำเร็จของโครงการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

6) เกิดองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้วิจัยได้ประมวลจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและเอกสารจากข้อมูลต่างๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชา ด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผล ในทางวิชาการ ซึ่งหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นดังกล่าว มี 5 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมิน ทั้ง 5 ด้าน มีเนื้อหารายละเอียดที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งส่งเสริมการออมในหมู่บ้านนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนและความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมแก่ประชาชนในหมู่บ้าน เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง เสริมสร้างความสามารถในการจัดการระบบและบริหารการจัดการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้สามารถบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีระเบียบที่สำคัญดังนี้

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

ระเบียบนี้แบ่งออกเป็น 2 หมวด ได้แก่

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

เป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและมีผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ จำนวนไม่เกิน 10 คน เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษากรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวน อย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ข้อ 3 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนคนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 4 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการ มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 5 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุนจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 3) กำหนดแผนงานและออกระเบียบข้อบังคับ และประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน

4) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

5) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน

6) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

7) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

8) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้

9) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

10) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 6 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 4 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 7 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุม และค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรียุติแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 2 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการ

3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน

4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน

5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน

7) พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน

8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ข้อ 1 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 2 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของ ข้อที่ 1 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน “คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวน ไม่เกิน 4 คน”

2.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบนี้แบ่งออกเป็น 9 หมวด ได้แก่

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

2.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับ กองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง ตำบล หนองบัวน้อย อำเภอ สีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา

เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ อันสนองนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ตลอดจนพัฒนาบุคคลที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคมและการพัฒนาจิตใจของประชาชนให้มี คุณธรรม ดังนั้นกองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง จึงมีวัตถุประสงค์และวางระเบียบต่างๆดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

1. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ
2. เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการแปรรูป
3. เป็นแหล่งเงินทุนกู้ฉุกเฉิน
4. เพื่อลดรายจ่าย

ระเบียบหมวดที่ 1 สมาชิก

ข้อ 1 คุณสมบัติของสมาชิก

- 1.1 เป็นคนในหมู่บ้านและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหนองกกยางกลาง ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
- 1.2 มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 70 ปี
- 1.3 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 1.4 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการกองทุนเห็นชอบให้

เข้าเป็นสมาชิก

- 1.5 มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นไม่เกิน 10 หุ้น ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน
- 1.6 สมาชิกต้องเปิดบัญชีเงินฝากที่ธนาคารออมสิน
- 1.7 เมื่อสมาชิกมีการขาดส่งหุ้นเป็นระยะเวลาติดต่อกัน 3 เดือน ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกทันที พร้อมทั้งส่งเงินต้นและดอกเบี้ยคืนทันที

- 1.8 เป็นผู้ประพฤติตนดีไม่เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 1.9 จะต้องไม่เป็นผู้มีประวัติการค้างชำระหนี้

ข้อ 2 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 2.1 ยื่นคำขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2.2 ผู้มีคุณสมบัติ ตามข้อ 1 สามารถยื่นสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครได้ทั้งลักษณะบุคคล และกลุ่ม แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

- 2.3 สถานที่สมัคร ณ ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์ เลขที่ 59/1 หมู่ 1 ต.หนองบัวน้อย อ.สีคิ้ว

2.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่า จะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใด เข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม โดยมีมติเห็นชอบ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 3 การขาดจากสมาชิก

3.1 เสียชีวิต

3.2 ลาออกและได้รับการอนุมัติแล้ว

3.3 จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน

3.4 ผู้กู้ยืมนำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์ตามสัญญา

ระเบียบหมวดที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 1 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน” โดยสมาชิกในกลุ่มคัดเลือกตัวแทนขึ้นมากลุ่มละ 1 คน มาคัดเลือกโดยสมาชิกกองทุนทั้งหมดให้เหลือ 15 คน และทำการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1.1 ประธาน รองประธาน เภรัญญิก ปฏิคม และที่เหลือเป็นกรรมการ

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน และที่ปรึกษา 5 คน

ข้อ 2 คณะกรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน

ข้อ 3 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

3.1 บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน

3.2 ออกระเบียบข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

3.3 รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิกทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคล

3.4 สํารวจและจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพต่างๆ และกองทุนอื่นๆที่มี

3.5 พิจารณาการให้กู้เงิน ตามระเบียบข้อบังคับ

3.6 ทำนิติกรรมสัญญา และกำหนดเงื่อนไข เกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

3.7 จัดและเรียกประชุมสมาชิก ตามระเบียบกำหนด

3.8 จัดทำบัญชีและส่งมอบเงิน ที่ได้รับจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน คืนให้แก่กองทุน

3.9 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3.10 คณะกรรมการกำหนดอัตราดอกเบี้ย ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

3.11 คณะกรรมการพิจารณา การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามความเหมาะสม

3.12 ผู้กู้ยืมนำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์ตามสัญญา ให้คณะกรรมการยกเลิกสัญญา

และเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวนโดยทันที แล้วให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกให้พ้นจากสมาชิก ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลา 2 ปี

ข้อ 4 การพ้นจากตำแหน่ง

- 1.2 ครบวาระ
- 1.3 เสียชีวิต
- 1.4 ลาออกเมื่อได้รับอนุมัติ

ระเบียบหมวดที่ 3 เงินกองทุนของกลุ่ม

ข้อ 1 แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- 1.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ
- 1.2 เงินที่ได้จากการบริจาคโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันใดๆทั้งสิ้น
- 1.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 1.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 1.5 เงินฝากสัจจะ ค่าหุ้น
- 1.6 เงินจัดสรรจากหน่วยงานเอกชนอื่นๆ

ข้อ 2 หุ้นๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาทจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

ข้อ 3 หุ้นและการชำระหุ้น

- 3.1 การชำระค่าหุ้น ชำระด้วยเงินสด
- 3.2 การฝากหุ้น ฝากทุกวันที่ 5 ของเดือน เวลา 7.00 -17.00 น.
- 3.3 การเปลี่ยนแปลงเงินฝากค่าหุ้นเปลี่ยนได้ปีละ 1 ครั้ง โดยให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ

กรรมการ

ข้อ 4 เงินฝากสัจจะ สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินฝากสัจจะทุกเดือน เดือนละ 30 บาท สามารถเพิ่มเงินฝากสัจจะได้ปีละ 1 ครั้ง ในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี และสามารถถอนและปิดบัญชีได้ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิก

3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1) จัดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ทั้งนี้หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

2) การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม โดยแต่ละกองทุนจะคัดเลือกกรรมการกองทุนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนเท่ากัน ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะต้องเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน

คุณสมบัติของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี
  2. เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
  3. เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย
  4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
  5. ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
  6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
  7. ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
  8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง
  9. ไม่เคยถูกไล่ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก
- เมื่อดำเนินการคัดเลือกกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับบริหารกองทุน (กติกา) กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองของตนเอง

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น จัดขึ้นเพื่อมีวัตถุประสงค์ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ได้แก่ จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ผลผลิตด้านต่างๆของประชากรในหมู่บ้าน ช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตของหมู่บ้าน รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

2) การได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้แก่ จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุม วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คุณสมบัติที่ครบถ้วนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประสบการณ์ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ผ่านการประเมินรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 15 คนและรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา 6 คน

3) มีระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้าน

4) ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนในรูปของการถือหุ้น เงินออมสัจจะรายเดือน ค่าธรรมเนียม

เมื่อได้มีการประเมินความพร้อมในด้านต่างๆเรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3.3 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) จัดทำแบบขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

2) ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องคือระเบียบ ข้อบังคับกองทุน

3) เปิดบัญชีกับธนาคาร

3.4 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้กู้ยืมเงินดังนี้

1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้ยืมเงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกิน 20,000 บาท ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวน 50,000 บาท ส่วนกรณีการอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายการอนุมัติเงินกู้ยืมให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว

4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5) สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิก ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

6) การกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

7) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

กรณีกองทุนหมู่บ้านหนองกุงยางกลาง มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1) ต้องเป็นสมาชิกของกองทุน

2) ต้องถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้น และส่งเงินฝากสัจจะทุกเดือน

3) สมาชิกผู้กู้ต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ

4) โครงการที่ขอกู้ต้องดำเนินการ ได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

5) สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินต่อคณะกรรมการเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

- การพัฒนาอาชีพ
- กู้ฉุกเฉิน
- ลดรายจ่าย

6) สมาชิกผู้กู้ได้รายละ 20,000 บาท หรือไม่เกิน 50,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการควรมติเงินกู้รายได้เกิน 20,000 บาท คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกทั้งหมดเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกิน 50,000 บาท จะต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันและบุคคลค้ำประกัน

4 หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล

4.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล จำเนียรสุขหลายและคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ) 2544:221-234] ดังนี้

แบบจำลองการประเมิน ชีพชีโมเดล เป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ การประเมินด้านต่างๆประกอบด้วย

1. การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงและยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาอีกด้วย

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Context Evaluation) เป็นการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานให้เข้าไปตามวัตถุประสงค์

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ เพื่อควบคุมการดำเนินงานของโครงการ หาและทำนายข้อบกพร่องเพื่อรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจและคุณภาพของความสำเร็จ การนำเอาแบบจำลองชีพชีไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะคือ

- 1) จัดหาโครงการ ศึกษาว่ามีปัญหาอะไรที่จะทำ
- 2) โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
- 3) โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

4.2 รูปแบบการประเมินแบบชีพชีโมเดล (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักสภาสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ,2545:89-91)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพชีของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมได้กำหนดขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

- 1) กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

สตฟเฟิลบีมยังได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการในช่วงต่อไป มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ นำความรู้ความสามารถในการวางแผนจัดการโครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสม และอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง อีกทั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยังสามารถช่วยสร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงานจำนวน 74,881 คน ให้มีงานทำ โดยเฉพาะบัณฑิตในชนบทท้องถิ่นนั้นๆ พร้อมทั้งช่วยในการยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น และเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับการศึกษาหมู่บ้านหนองกอกยางกลาง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. วิธีการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (The Systems Theory) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินแบบ ซิปป์โมเดล (CIPP Model) โดยมีกรอบแนวคิดการประเมินดังนี้

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model

สตัฟเฟิลบิม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่” (ชุควิชาการประเมินเพื่อพัฒนา , 2545 , P. 89-92)

รูปแบบของการประเมิน โดยใช้หลักของเหตุผลต่างๆไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใดๆประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
1. ขั้นตอนของการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
2. ขั้นตอนของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แบบจำลอง CIPP ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุมซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้งที่ และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสำคัญของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบซิปป์ จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี

ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

แบบจำลองซิบจะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสถานะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่นๆที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสถานะแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจที่เหมาะสมของแผนงานต่างๆที่จัดขึ้น โดยคำว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่างๆคือ

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้นคือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของสินค้าและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้นๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ(Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

- 1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- 2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- 3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานต่างๆที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่วไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงข้อต่อไปนี้เข้าด้วยกัน คือการดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำมาใช้ได้หรือไม่ เหนือในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรม คืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้กับมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

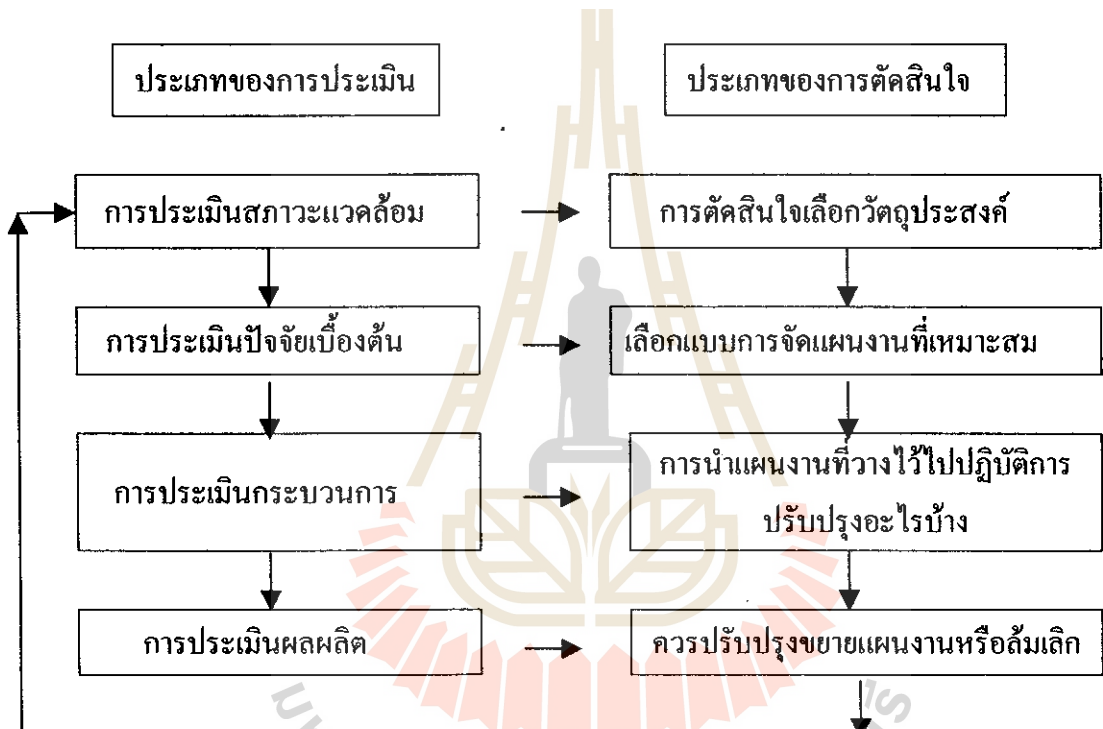
ทั้งการประเมินสถานะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีระบบ โดยที่การประเมินสถานะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยรวม และการประเมินผลผลิต พิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้น การประเมินสถานะแวดล้อมจึงแสดงที่สิ่งจำเพาะในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง (สิ่งที่แสดงอย่างเจาะจงนั้นจะเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของการผลิต)

การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามาถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ การตัดสินใจใช้การประเมินปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัยคือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตจะค้นหาสิ่งที่มีอยู่ว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำ ไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและพัฒนาการเปลี่ยนแปลง

ระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการทำให้สามารถที่จะลงความเห็นได้ว่า การนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้น ตรงหรือไม่กับแบบที่วางไว้ และการประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่าวัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่ สารนิเทศทั้งสองชนิดร่วมกัน จะแสดงให้เห็นอย่างหนักแน่น ถึงสาเหตุได้มากกว่าอันใดอันหนึ่งโดยลำพัง ในการตัดสินใจว่าระเบียบปฏิบัตินั้นควรดำเนินต่อไป โดยมี การแก้ไขหรือว่าจะต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะเพิ่มหน้าที่ในการควบคุม โครงการเข้ามา ด้วย การประเมินทั้งสองก็ยังคงอำนวยความสะดวกและช่วยอธิบายถึงผลที่จากโครงการ

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ แสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2525)

รูปแบบการประเมินที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ชีพท์โมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู) ดังนี้

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู)

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู)

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู)

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ คณะกรรมการและชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองกกยางกลาง หมู่ที่ 1 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการเจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15 คน
2.2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 53 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู	จำนวน 52 คน
2.2.2 สมาชิกสมทบ	จำนวน - คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้รับเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 106 คน
(จำนวนประชากรตั้งแต่ 18 ขึ้นไป)	
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 5 คน
2.5 ข้าราชการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 2 คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด ตัวแปร ลักษณะค่าตัวแปร แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการและผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล ดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรในการประเมินบริบท

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
C1			
ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน และ เหตุใดจึงอพยพมา สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านเป็นอย่างไร อาชีพเดิม คืออะไร อาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตาม บร.1 ศึกษาจากเอกสาร
C2			
สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน อาณาบริเวณเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น แผนที่หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> ข้อมูลจากเอกสาร หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาจากเอกสาร สังเกต สัมภาษณ์
C3			
สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนที่ดินทำกิน โดยเฉลี่ย จำนวนร้านค้าในหมู่บ้าน โรงเรียนในหมู่บ้าน โรคที่เจ็บป่วย/สถานที่รักษา 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชน สถานีอนามัยตำบล โรงเรียน เกษตรตำบล 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตาม บร. 1 สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C5 โครงสร้าง พื้นฐานและ ทรัพยากร	1. จำนวนและสภาพของ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า โทรศัพท์ ประปา ศาลาประชาคม ฯลฯ 2. จำนวนและสภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ	1. ผู้นำชุมชน 1. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม บร.1 2. สังเกต
C6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญา ท้องถิ่น	1. ประเภทผู้นำที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ 2. กลุ่มต่างๆที่มีอยู่ใน หมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก ทุนของกลุ่ม, ปีก่อตั้ง) 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน ต่างๆ (ชื่อ, อายุ, ความ เชี่ยวชาญ)	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้นำกลุ่ม อาชีพ	1. สัมภาษณ์ตาม บร.1 2. สังเกต
C7 โครงการ พัฒนาที่ผ่านมา	1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำ ขึ้นเอง (ชื่อโครงการ/ กิจกรรมของโครงการ)	1. ผู้นำชุมชน 2. ส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้อง 3. ข้อมูลที่ บันทึกไว้	1. สัมภาษณ์ตาม บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
C8 ความเข้มแข็ง ของชุมชน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหา ความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพ	1. ชาวบ้าน 2. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม บร.2 (มาจากข้อมูลดิบ สัมภาษณ์ชาวบ้าน 30 ครอบครัว)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับบุคคล			
C9			
อาชีพเดิม	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพหลัก /รอง 2. ผลการประกอบอาชีพเดิม (เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ ได้รับอนุมัติ เงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม บร. 1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C10			
สมาชิกใน ครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกในครอบครัวและ รายละเอียด เช่น จำนวน, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการ ศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกอง ทุนที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม บร.1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C11			
สภาพการอยู่ อาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีบ้านเป็นของตนเอง หรือ ไม่ ถ้าไม่มี พักอาศัยอย่างไร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกอง ทุนที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
C12			
รายได้ของ ครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายได้ของครอบครัวต่อ เดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ ต่อรายจ่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกอง ทุนที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม บร.1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C13			
หนี้สินของ ครอบครัว ก่อนกู้เงิน กองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้ เงินกองทุน 2. สาเหตุของการมีหนี้สิน 3. แหล่งเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกอง ทุนที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามบร.1 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

3.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) มีรายละเอียดดังตาราง ที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรในการประเมินปัจจัย

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
I1			
นโยบาย	1. รายละเอียดของสำนัก นายกฯ	1. ระเบียบสำนัก นายกฯ	1. ศึกษาจากเอกสาร
ระเบียบแนว ทางปฏิบัติ	2. รายละเอียดของระเบียบ กองทุนฯ	2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	
I2.			
การประชา สัมพันธ์	1. ช่วงเวลาที่มีการประชา สัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์
	2. ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์	2. ชาวบ้าน	2. สังเกต
	3. ความทั่วถึงในการประชา สัมพันธ์	3. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง	3. ศึกษาจากเอกสาร
	4. เนื้อหาในการประชา สัมพันธ์	4. ที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน	
I3			
คณะ อนุกรรมการ ระดับอำเภอที่ เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะอนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะ อนุกรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการภาค ประชาชน	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
I4			
คณะกรรมการ กองทุน หมู่บ้าน	1. จำนวน/คุณสมบัติ 2. วิธีการที่ได้มา 3. การพ้นจากตำแหน่ง 4. ระยะเวลาในการดำรง ตำแหน่ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I5 การเตรียม ความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ คณะกรรมการ กองทุน	1. วิธีการในการเตรียมความพร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม 3. หน่วยงาน / องค์กรที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ชาวบ้าน ตาม บร.3 บร.9 2. สัมภาษณ์คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน
I6 เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
I7 เงินทุนสะสม	1. ประเภท / จำนวน / ที่มา/ การเก็บรักษาเงินทุนสะสม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. ศึกษาเอง
I8 บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ , วุฒิ , การศึกษา , อายุ , เพศ , ภูมิลำเนา สถานภาพ , สมรส , ความสามารถพิเศษ (ถ้ามี) 2. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกองทุน หมู่บ้าน 2. คู่มือนักศึกษา	1. ศึกษาจากเอกสาร
ระดับบุคคล			
I9 จำนวนเงินกู้ที่ ได้รับ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติกู้เงิน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11
I10 วัตถุประสงค์ การกู้เงินการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงิน ตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I11 สถานที่วัสดุ อุปกรณ์ และ วัสดุคืบในการ ประกอบอาชีพ	1. สถานที่ในการประกอบ อาชีพ 2. วัสดุอุปกรณ์ในการ ประกอบอาชีพ 3. วัสดุคืบในการประกอบ อาชีพ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
I12 ความรู้และ ทักษะในการ ประกอบอาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I13 จำนวนแรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการ ประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I14 จำนวนเงินลงทุนนอก เหนือจากเงิน จากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอก เหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุน ที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

3.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) มีรายละเอียดดังตาราง ที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรในการประเมินกระบวนการ

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PC1			
การจัดทำ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน
PC2			
การจัดทำ เอกสารขอขึ้นทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการในการจัดเอกสารขอขึ้นทะเบียน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสัมภาษณ์
PC3			
ระบบ บัญชีกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้, บัญชีเงินตั้งจะ 3. ความเป็นปัจจุบัน 4. ผู้จัดทำ 5. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC4			
กิจกรรมเกี่ยว สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน			
PC4.1			
การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> 1. คุณสมบัติของการรับสมัครสมาชิกและเหตุผลค่าธรรมเนียมการสมัคร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.. 4 2. สัมภาษณ์จาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC4.2 การหมด สมาชิกภาพ	1. การหมดสมาชิกภาพ และเหตุผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม จากคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.3 ประเภทสมาชิก	1. การกำหนดประเภท สมาชิกและเหตุผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC4.4 การทำทะเบียน สมาชิก	1. ความเป็นปัจจุบันใน การจัดทำ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. เอกสารด้าน ทะเบียนสมาชิก	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5 กิจกรรมเกี่ยวกับ การกู้เงิน กองทุน			
PC5.1 ขั้นตอนการขอกู้	1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการ ขอกู้ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.2 การคัดเลือกผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการคัด เลือกและเหตุผล 2. วิธีคัดการเลือกและ เหตุผล 3. ปัญหาและอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC5.3 การโอนเงิน ให้ผู้กู้	1. ขั้นตอนในการโอนเงิน 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน ที่ได้รับเงินกู้ 4. หลักฐานการ โอนเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.4 การรับชำระ หนี้	1. ขั้นตอนในการรับ ชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ชำระ เงิน คั้น 3. เอกสารในการ ส่งเงินคั้น	1. สัมภาษณ์
PC6 การส่งเสริม การใช้เงินกู้			
PC6.1 การแนะนำ วิธีทำธุรกิจ	1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งที่แนะนำ	1. คณะกรรมการ 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ เงินกู้	1. สัมภาษณ์
PC6.2 การช่วย หาตลาด	1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริม การตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนที่ ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์
PC7 การตรวจสอบ การใช้จ่ายเงินกู้	1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการ ตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน ที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC8 การจัดทำ รายงานและ เผยแพร่ผลการ ดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 3. เอกสารการจัดทำรายงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจากเอกสาร
PC9 การจัดสรรผล ประโยชน์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC10 การสร้างเครือ ข่ายการเรียนรู้ โดยบัณฑิต กองทุน ระดับบุคคล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทเครือข่าย 2. วิธีการสร้างเครือข่าย 3. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย 4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 5. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 3. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมีส่วนร่วม
PC11 การใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายละเอียดของการใช้จ่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุนที่ได้รับเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PC12 การหาความรู้ เพิ่มเติม	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สังเกตจากการเสวนาตาม บร.6

3.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) มีรายละเอียดดังตาราง ที่ 4
 ตารางที่ 4 ตัวแปรและลักษณะค่าตัวแปรในการประเมินผลผลิต

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PD1			
จำนวนสมาชิก กองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น / ลดลง 3. เหตุผลที่สมาชิกเพิ่มขึ้น / ลดลง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
PD2			
จำนวนผู้ได้ เงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนครั้งที่อนุมัติเงินกู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD3			
ยอดเงินที่ให้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินที่ให้กู้มีผู้มาขอกู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติ 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD4			
จำนวนผู้ชำระ คืนตามกำหนด	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด (31 พ.ค. 45) 2. จำนวนผู้กู้ที่ไม่ชำระคืน 3. การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้กู้ไม่ชำระคืนตามกำหนด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD5 ยอดเงินที่มีการชำระคืน	1. ยอดเงินที่ชำระคืนนับถึง 31 พ.ค. 2545 จำแนกเป็น เงินต้น ดอกเบี้ย , ค่าปรับ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝาก กองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD6 กองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
PD7 การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	2. การใช้ประโยชน์จาก กองทุนสะสม 1. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตาม วัตถุประสงค์โครงการ 2. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงิน ไม่ตรง ตามวัตถุประสงค์โครงการ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ	2. บัญชีเงินฝาก กองทุนสะสม 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	2. ศึกษาจากเอกสาร 1. สัมภาษณ์ผู้ ตรวจสอบ
PD8 ทัศนคติของ ชุมชนต่อกองทุน	1. ทัศนคติต่อกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิง บวก / ลบ 2. ทัศนคติต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิง บวก / ลบ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและ ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.9 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
PD9 เกิดเครือข่ายองค์กรเรียนรู้	1. ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น 2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กร เครือข่าย	1. บัณฑิตกองทุน	1. รายงานการ ปฏิบัติงานของ บัณฑิตกองทุน
PD10. การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตัวเอง	1. ประสบการณ์ / การเรียนรู้ จากการดำเนินงานกองทุน หมู่บ้าน 2. ประสบการณ์ / การเรียนรู้ ในการเป็นสมาชิกกองทุน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 10

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าตัวแปร	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PD11 ความเข้มแข็ง ชุมชนที่เกิด จากกองทุน หมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้ 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพ เลี้ยงตัวเองได้ 7. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ ปรองดอง 8. การประชุม / เสวนา สม่ำเสมอ 9. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 10. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 11. การจัดทำแผนงาน แก้ปัญหาชุมชน 12. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของ ชุมชนตามทัศนคติของ หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและ ชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.2 และ บร.7 2. สังเกต
ระดับบุคคล			
PD12 ผลตามที่ได้รับ วัตถุประสงค์ ของการกู้			
PD12.1- ผล โดยตรง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุน 2. คณะกรรมการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
PD12.2 -ผล ทางอ้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การยอมรับจากชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุน และชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดเวทีตามแบบ บร.10

4. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกองทุนหมู่บ้านหนองกอกกลาง หมู่ที่ 1 ซึ่งอาศัยจากแบบรายงานต่าง ๆ ที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้วบางส่วน และเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม โดยเก็บข้อมูลเชิงประมาณและเชิงคุณภาพ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีกระบวนการดังนี้

1) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นตัวเลข โดยเก็บข้อมูลจากรายได้ของชาวบ้าน จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน จำนวนสมาชิกกองทุน ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้านบาท เงินทุนสะสมอื่นๆ จำนวนผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

2) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น ทักษะคิ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ การสัมภาษณ์ชาวบ้านเกี่ยวกับความเข้าใจของชาวบ้านที่มีต่อกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนเข้าสู่หมู่บ้าน ความคิดเห็น

ของชาวบ้านเกี่ยวกับการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งพาตนเอง ชุมชนมีความสามัคคีหรือไม่ อยากให้มีกองทุนในลักษณะอย่างไร เป็นต้น

3) เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน ข้าราชการ ประชาชนในหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน และกรรมการกองทุน แล้วทำการออกแบบสอบถามเพื่อทำการเก็บข้อมูลการสังเกตการณ์จากการจัดเวทีประชุมของชาวบ้าน กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านที่ชาวบ้านทำงานร่วมกัน สัมภาษณ์และบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่างๆของหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ

4) เก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data Source) โดยทำการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น ข้อมูลจากสถานีอนามัย พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐานของครัวเรือน (จปฐ.) ข้อมูลจากโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ข้อมูลจากทำการกองทุนหมู่บ้าน แบบรายงานหมู่บ้านหนองกกลางกลาง ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองกกลางกลาง และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี แบบทำบัญชีกองทุน เอกสารคู่มือการเตรียมพร้อมการจัดตั้งกองทุน เป็นต้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยไม่ใช่สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้มีการบันทึกไว้แล้ว

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ประกอบด้วย 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการทดลองวิธีการใหม่

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 6 ประการ อันได้แก่

6.1 เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

6.2 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

6.3 เพื่อทราบสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนความสามารถในการยกระดับความเป็นอยู่ มีการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ของสมาชิกกองทุน

6.4 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่เกิดผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

6.5 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

6.6 เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authen Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

เมื่อ 50-100 ปีที่แล้วเกษตรกรไทยส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองมีอาหารและปัจจัยพื้นฐานที่พอเพียงพึ่งพาตนเองได้สูงกว่าปัจจุบัน ที่ต้องพึ่งพาสถาปัตยกรรมสมัยก่อนแม้รายได้คิดเป็นค่าเงินจะน้อยกว่าแต่ความเป็นอยู่ของคนไทยอยู่ในเกณฑ์ดีโดยไม่เกี่ยวกับการใช้เงิน ความจนอย่างขนาดใหญ่หรือความจนสมัยใหม่ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่เกษตรกรมีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย เป็นสิ่งที่เพิ่งเกิดในยุคหลังซึ่งทำให้เกิดปัญหาเกษตรกรไทยถูกทำให้ยากจนลงกว่าเดิม ประชาชนถ้าเกิดในช่วง 40-50 ปีนี้เอง ความยากจนอาจจะไม่ได้มาจากแผนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแบบเป็นการผลิตเพื่อตลาดอย่างเดียว ปัจจัยภายในประเทศอื่นๆ เช่น ระบบการเมืองที่ผูกขาดอำนาจและความมั่นคงในมือคนกลุ่มน้อยปัญหาประชากรเพิ่มมากขึ้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำให้ คนไทยสมัยนี้จนลง คือ มีรากฐานชีวิตความเป็นอยู่ต่ำกว่าคนไทยในสมัยก่อน ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่าระดับพอยังชีพเท่านั้น ซึ่งธนาคารโลกได้วิเคราะห์ความยากจนของคนไทยคือ บุคคลที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งมีจำนวน 10 ล้านคน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีรายได้ต่ำกว่าแรงงานขั้นต่ำของประเทศ (ต่ำกว่าวันละ 133-165 บาท หรือคร่าวๆประมาณ 4,000-5,000 บาท)

Stufflebeam (1983) อ้างในคณะทำงานประเมินผลโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (2540 :3-4) ได้เสนอรูปแบบการประเมิน CIPP Model โดยกำหนดเครื่องชี้วัดภาวะความยากจนคือ

- 1) ประสิทธิภาพการผลิตหรือระดับการผลิตต่อไร่ที่ครัวเรือนส่วนใหญ่ผลิตได้เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐาน
- 2) ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินในการเพาะปลูกพืชในแต่ละปี
- 3) ค่าจ้าง

ทั้งนี้จะมีการนำฐานข้อมูลที่ทางราชการจัดเก็บไว้มาเป็นมาตรฐาน เช่น กรณีประเทศไทยจะใช้ข้อมูลจปฐ. และ กชช.2ค มาประกอบวัดการเปลี่ยนแปลงสำหรับกรอบการวิเคราะห์นั้น ต้องมององค์ประกอบให้ครอบคลุม ได้แก่ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product)

นอกจากภาวะหรือเกณฑ์มาตรฐานมาเป็นตัวกำหนดการชี้วัดความจนแล้ว ยังพบว่า ภาวะความยากจนที่เกิดจากปัจจัยทางอ้อม คือ “ผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจ” ของประเทศที่ประชาชนต้องมีการปรับตัวที่เกิดจากรายได้ลดลง เช่นภาวะผลผลิตตกต่ำ ราคาดูก ภัยธรรมชาติต่างๆ การประกอบธุรกิจซบเซา

เลิกกิจการ การถูกเลิกจ้างหรือออกจากงาน การช่วยเหลือจากภาครัฐลดลง ในการที่สินค้าอุปโภคบริโภค กลับมีราคาเพิ่มขึ้น ข่มขู่ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

สาเหตุสำคัญของความยากจน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2539: 94-99) ได้สรุปสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความยากจนของครัวเรือนแก่เกษตรกร ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินนั้นคือครัวเรือนที่มีที่ดินขนาดใหญ่ย่อมจะมีกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะยากจนน้อยกว่าผู้ที่มีที่ดินขนาดเล็ก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าครัวเรือนที่มีที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่จะตกอยู่ในภาวะความยากจนร้อยละ 33.3 รองลงมาคือภาคเหนือร้อยละ 30.2 ประการต่อมา พบว่าครัวที่ประกอบกิจการการเกษตรอยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรือระบบชลประทานที่ดี จะทำให้ระบบการผลิตสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นกว่า เกษตรกรที่ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ประการที่สามคือประเภทของกิจการฟาร์มรวมทั้งสภาพที่ตั้งและสภาพแวดล้อมของฟาร์มพบว่าเกษตรกรที่มีอาชีพทำอย่างเดียวจะอยู่ในภาวะความยากจนมากที่สุด ในขณะที่ครัวเรือนที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปลูกไม้ผลยืนต้น และปศุสัตว์ จะมีภาวะความยากจนน้อยกว่า และการสุดท้ายคือการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนโอกาสได้รับการพัฒนาฝึกอบรม นั่นคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีส่วนช่วยเสริม การเพิ่มทักษะ การเรียนรู้และเข้าถึงเทคโนโลยีได้ด้วยตนเอง ซึ่งพบว่ากลุ่มที่มีการศึกษาค่ำกว่าภาคบังคับจะเป็นกลุ่มที่มีภาวะความยากจนมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มเกษตรกรที่มีอาชีพออกไปรับจ้างภาคเกษตร

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

วิสาหกิจ คือขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs (Small and Medium Enterprises) ได้รับกล่าวถึงจากทุกๆ ฝ่ายว่าจะเป็นกลไกพลักฟื้นฟูเศรษฐกิจ และความเหมาะสม มีความคล่องตัวในการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไปของประเทศ เพราะวิสาหกิจขนาดใหญ่สามารถช่วยรองรับแรงงานจากภาคอุตสาหกรรม เมื่อหมดฤดูการเพาะปลูก นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งรองรับแรงงานใหม่ อันเป็นการป้องกันการอพยพของแรงงานเข้าไปหางานทำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล การพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคต่อไปจะเห็นได้ว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium – Sized Enterprises) เป็นขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของประเทศและยังเป็นส่วนสำคัญที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาวะปกติได้ หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระดับชาติคือ นโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรมในการจัดทำแผนแม่บท และพระราชบัญญัติเพื่อส่งเสริมการขยายตัวของวิสาหกิจ คือขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีการเติบโตและเข้มแข็งขึ้นเพื่อเป็นรากฐานของเศรษฐกิจไทยในอนาคต

คำว่า วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อมนี้ เป็นคำทางการที่ใช้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ซึ่งได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2543 โดยจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 เป็นต้นไป ตามคำนิยามดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คำนิยามของ SMEs ใช้เกณฑ์จำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวร

ประเภทกิจการ	ขนาดย่อม		ขนาดกลาง	
	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)
การผลิต	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51-200	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 200
การบริการ	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51-200	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 200
การค้าส่ง	ไม่เกิน 25	ไม่เกิน 50	26-50	เกินกว่า 50 แต่ไม่เกิน 100
การค้าปลีก	ไม่เกิน 15	ไม่เกิน 30	16-30	เกินกว่า 30 แต่ไม่เกิน 60

แนวคิดธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (Small and Medium Enterprises) หรือ SMEs

กองประสานความร่วมมือภาครัฐและเอกชน (2542:57-87) ได้สรุป SMEs พื้นฐานเศรษฐกิจไทยไว้ดังนี้ SMEs หมายถึงวิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อมครอบคลุมธุรกิจทั้งภาคการผลิต การค้าและบริการซึ่งโครงสร้างสำคัญอยู่ในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ SMEs แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ผลิตสินค้า บริการ ค้าส่ง และค้าปลีก การใช้สินทรัพย์ถาวรที่มีขนาดสินทรัพย์ระหว่าง 30-50 ล้านบาท ส่วนวิชากิจขนาดกลางจะมีสินทรัพย์ระหว่าง 60-120 ล้านบาท

หลังจากเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของ SMEs และได้กำหนดนโยบายสนับสนุน SMEs คือ ปรับโครงสร้างแผนอุตสาหกรรมและจัดกลุ่ม (Cluster) ของธุรกิจเป็นระบบและให้ SMEs ขยายตัวเพิ่มขึ้น จัดทำแผนแม่บท SMEs สนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ยกกระดับความสามารถทางเทคโนโลยีและการจัดการพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรมนุษย์สร้างและขยายโอกาสทางการตลาด ปรับสภาพแวดล้อมธุรกิจการพัฒนา SMEs รายย่อยและชุมชน และเชื่อมโยงกลุ่มวิชากิจครบวงจรจัดตั้งสถาบันพัฒนา SMEs มีการจัดฝึกอบรมพัฒนาระดับทักษะฝีมือแรงงาน ยกกระดับมาตรฐานสินค้า สนับสนุนศูนย์อุตสาหกรรมระดับจังหวัด และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนกับภาครัฐ และตั้งคณะกรรมการส่งเสริม SMEs

โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนอุตสาหกรรมที่ชุมชนเป็นเจ้าของและรับผิดชอบบริหารจัดการด้วยตนเอง (กองประสานความร่วมมือภาครัฐและเอกชน, 2542:58-59) พิทักษ์สิทธิ์ ฉายะภุติ (2544:5-6) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของสถาบัน SMEs ในประเทศซึ่งจัดตั้งโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสถาบันเครือข่ายฯ 7 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ

สรุปการพัฒนา SMEs ให้เกิดความยั่งยืนต้องทำควบคู่กันไปทั้งภาคเอกชน คือตัวผู้ประกอบการ SMEs เองซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะพลิกผันเปลี่ยนแปลงธุรกิจให้อยู่รอดและยั่งยืน รวมทั้งภาครัฐซึ่งจะเป็นผู้กระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการทำธุรกิจของ SMEs ซึ่งจะต้องใช้เวลาดำเนินการพอสมควร ดังนั้น SMEs จึงควรตระหนักและไม่ควรซัดเซงที่จะรีบเร่งพัฒนาตนเอง และมีกิจการเพื่อรับรองต่อการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจต่อไป

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 135-137) ได้สรุปถึงภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ ว่าเกิดจากความผิดพลาดของแนวทางการพัฒนาประเทศ ได้ปรากฏผลเลวร้ายที่ยากแก่การแก้ไข นั่นคือ โครงสร้างอุตสาหกรรมไทย เป็นโครงสร้างของการพึ่งพาการนำเข้า ยิ่งผลิตมากยิ่งต้องนำเข้ามาก กล่าวคือ นำเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบแปรรูป และเทคโนโลยีดังตารางที่ 6 ซึ่งให้เห็นมูลค่าการนำเข้าเครื่องจักรและสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรมนั้นมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 80% ของมูลค่าการนำเข้าของไทย

ตารางที่ 6 แสดงมูลค่าการนำเข้าเครื่องจักรและสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรม

กลุ่มสินค้า (ปี)	เปอร์เซ็นต์		
	2530	2533	2539
สินค้าอุปโภคบริโภค	10.0	8.6	12.6
สินค้าแปรรูปเพื่อการผลิต	37.0	33.9	35.9
เครื่องจักร	29.7	39.2	48.8
อื่น ๆ	23.3	18.3	2.7

ที่มา : คำนวณจากตัวเลขของธนาคารแห่งประเทศไทย

การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย จึงต้องควบคู่กันไปกับการขาดดุลการค้า ความเชื่อทางทฤษฎีที่ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมช่วงแรกย่อมขาดดุลการค้า เพราะมีการนำเข้าสินค้า แต่ความจริงกลายเป็นว่าแม้สินค้าอุตสาหกรรมจะส่งออกได้มากขึ้น แต่การนำเข้าเพื่อการอุตสาหกรรมกลับเพิ่มเร็วกว่า เราจึงต้องขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น คู่ตัวเลขจาก 2 ตารางต่อไปนี้ คือ ตารางที่ 7 สัดส่วนการส่งสินค้าอุตสาหกรรมออก และตารางที่ 8 การขาดดุลการค้าของไทยจะเห็นได้ว่า การส่งสินค้าอุตสาหกรรมออกเพิ่มขึ้นมิได้ช่วยแก้ไขปัญหาขาดดุลการค้าแต่อย่างใด

ตารางที่ 7 สัดส่วนการส่งสินค้าอุตสาหกรรมออก

กลุ่มสินค้า	เปอร์เซ็นต์				
	2535	2536	2537	2538	2539
สินค้าเกษตร	15.9	16.0	16.8	17.1	20.3
สินค้าอุตสาหกรรม	74.1	74.9	75.3	75.2	73.6
อื่น ๆ	10.0	9.1	7.9	7.7	6.1

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 8 การขาดดุลการค้าของไทย

ปี	ยอดขาดดุลการค้า	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP
2531	109,544	7.2
2532	146,364	8.2
2533	254,635	12.2
2534	233,201	9.7
2535	208,601	7.3
2536	230,733	7.2
2537	231,437	6.4
2538	357,276	8.4
2539	420,725	9.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่ยกตัวเลขในช่วง 2531-2539 มาแสดงเพราะช่วงนี้คือ ยุคทองของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม ส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกสูงกว่าร้อยละ 74-75 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดแต่ปรากฏว่า ยอดขาดดุลการค้ากลับเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะจากปี 2535 เป็นต้นมา เพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจเทียบกับช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1-2 ซึ่งประมาณร้อยละ 50-60 ของมูลค่าการส่งออกเป็นสินค้าการเกษตร การขาดดุลการค้าประมาณ 10,000-12,000 ล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 4-5 ของ GDP ผลกระทบที่ มวลรวมภายในประเทศ เป็นสถิติที่คิดจากมูลค่าสินค้าและบริการของประเทศ

ปัญหาการขาดดุลการค้า รวมทั้งดุลบัญชีเดินสะพัด (คือรวมบริการระหว่างประเทศด้วย) คือส่วน หนึ่งที่ทำให้ไทยเป็นหนี้ต่างประเทศมากขึ้นและนำไปสู่วิกฤตในปี 2540 หลังเกิดวิกฤตแล้วในปี 2541-2543 มูลค่านำเข้าต่ำกว่ามูลค่าส่งออก เพราะเราชะงักการนำเข้าสต็อกสินค้าเนื่องจากสินค้าสั่งเข้า แพงขึ้น และเราพยายามเร่งส่งออกเพื่อหาเงินตราต่างประเทศมาใช้หนี้มากขึ้น ตั้งแต่ปี 2543 มูลค่านำเข้า เพิ่มขึ้นอัตราสูงขึ้น ขณะที่มูลค่าการส่งออกเริ่มชะลอตัว

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2545; 2-7) ได้สรุปสถานการณ์ปัญหาด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศไทยในรอบปีที่ผ่านมาพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง การค้าและบริการทำให้เกิดความ ต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ มากมายและเพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาภาวะมลพิษ ต่างๆ พบว่าการป้องกันใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ ทำให้มีผลกระทบต่อความรุนแรงต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาป่าไม้เสื่อมโทรม ดินเสื่อมความสมบูรณ์ ขาดแคลนแหล่งน้ำ การเกิดปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง เป็นต้น

ปัญหาที่สำคัญของทรัพยากรธรรมชาติแต่ละประเภทได้แก่

1. ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน เป็นการใช้ที่ดินไม่ถูกต้องขาดการบำรุงรักษาหน้าดิน เสื่อมโทรม พังทลาย ดินเป็นกรด ดินเค็ม
2. ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว ปี พ.ศ. 2534 มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 171 ล้านไร่ (กรมป่าไม้, 2541) หรือประมาณร้อยละ 53 ของพื้นที่ประเทศและลดลงเหลือ 81 ล้านไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศในปี พ.ศ. 2541
3. ทรัพยากรน้ำ มีการบริหารจัดการน้ำไม่เป็นธรรมแยกส่วนกันระหว่างรัฐ/ชุมชน ในระดับลุ่มน้ำ ความต้องการใช้น้ำแตกต่างกัน ทั้งในภาวะน้ำหลากและน้ำขาดแคลน เช่น การใช้น้ำฟุ่มเฟือย มีการแย่ง การใช้น้ำเพื่อการเกษตร

4. ทรัพยากรแร่ มีการสัมปทานทำเหมืองแร่ และนำแร่มาใช้ฟุ้งเพื่อย ขาดมาตรการควบคุม เกิดผลกระทบบ้างเคียงต่อแหล่งน้ำ มลภาวะต่าง ๆ

5. ทรัพยากรพลังงาน เกิดภาวะของเสียจากกระบวนการผลิตภาคอุตสาหกรรมของโรงงานต่าง ๆ การใช้พลังงานความร้อน ไฟฟ้าขาดการประหยัด ประชาชนขาดสำนึกในการอนุรักษ์

6. ทรัพยากรชายฝั่งทะเล ป่าชายเลนเสื่อมโทรม ปะการัง หญ้าทะเล ชายหาด ชายฝั่งอยู่ในสภาพทรุดโทรม ขาดการบูรณะฟื้นฟู มีการบุกรุกจับสัตว์น้ำ ทำนาเกลือ การท่องเที่ยว ขาดระบบดูแลที่ดี โรงงานปล่อยน้ำเสียลงทะเล สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เช่นระบบนิเวศน์เสียสมดุล ชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ลดลง เกิดมลพิษในแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและพืชพรรณ

พนัส ทศนียานนท์ (2544 :323-326) ได้สรุปปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญของไทย เกิดจากการบังคับใช้และความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรต่างๆ ไม่คุ้มค่า ฟุ้งเพื่อย สิ้นเปลือง การดำเนินโครงการต่างๆ ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน ไม่คำนึงถึงสิทธิตามกฎหมายของคนในการเพิ่มมาตรการตรวจสอบควบคุม จึงปล่อยให้รัฐเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐมีบุคลากร งบประมาณ และข้อจำกัดต่างๆมากมาย ไม่สามารถสอดส่องดูแลได้ทั่วถึง กฎหมายต่างๆที่ควบคุมการใช้ทรัพยากร จึงขาดวิธีปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

สุภาวีย์ เสถียรไทย (2544:357-361) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นต้องอาศัยหลัก “ธรรมภิบาล” 3 ประการ คือ

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อม
2. การจัดการทรัพยากรสาธารณะร่วมกันระหว่างรัฐกับประชาชน
3. ชีตหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งทางสิทธิในการเข้าถึงและนำไปใช้ทรัพยากรและมาตรการ

ฟื้นฟูอนุรักษ์ต่างๆ

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ประเทศไทยเป็นประเทศขนาดกลางที่ค่อนข้างยากจน และดัชนีการพัฒนามนุษย์อยู่ในระดับต่ำ ถ้าจัดลำดับประเทศต่าง ๆ โดยดูจากขนาดของประชากร ประเทศไทยซึ่งมีประชากรราว 62 ล้านคน เป็นประเทศขนาดกลางที่ค่อนข้างใหญ่ อยู่ในอันดับที่ 18 ของประเทศทั่วโลก 200 กว่าประเทศ รายได้ประชาชาติต่อหัวของไทย ในปี 2539 อยู่ในอันดับที่ 49 ของประเทศทั่วโลก

ตลอดช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราประมาณร้อยละ 8-12 ต่อปี เนื่องจากในช่วงดังกล่าว ภาวะความยากจนในส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทยได้ลดลงอย่างเห็น

ได้ชัดเจนว่าประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอาจไม่ได้รับการจัดสรรในระหว่างประชากรกลุ่มต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากความไม่เท่าเทียมทางรายได้ ได้เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

लयอง ปลั่งกลาง และกิตติมา พามาตี (2542 : 10) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ประชาชนเป็นหนี้สินเนื่องจากภาวะการขาดดุลการชำระเงินตั้งแต่ปี 2538 และดุลการชำระเงินเริ่มมีปัญหา การลอยค่าเงินบาทซึ่งเป็นทางออกสุดท้ายที่รัฐบาลตัดสินใจใช้ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ซึ่งตามมาด้วยภาวะหนี้สินต่างประเทศที่มีอยู่มาถึง 90,000 ล้านดอลลาร์หรือประมาณร้อยละ 50-60 ของ GDP โดยเป็นเงินกู้ภาคเอกชนร้อยละ 80 (72,000 ล้านดอลลาร์) เมื่อค่าเงินบาทลดลง ทำให้หนี้สินเหล่านี้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ประมาณกันว่า หลังจากไทยเข้าโปรแกรม IMF แล้วประชาชนคนไทย นอกจากคนไทยที่ยากจนอยู่แล้ว กลายเป็นคนยากจนเฉียบพลันกันไปทั่วหน้าโดยต้องแบกรับหนี้สินต่างประเทศไว้คนละ 70,000 บาท และภาวะหนี้สินที่เกษตรกรประสบอยู่ คือ หนี้สินในระบบได้แก่ หนี้ที่มีอยู่กับภาครัฐบาล และหนี้สินที่มีอยู่กับธนาคารพาณิชย์และหนี้สินนอกระบบ ได้แก่ หนี้สินที่มีค่านายทุน ซึ่งมูลเหตุที่ทำให้เกิดหนี้สิน คือ

1. เกษตรกรเป็นหนี้ตามโครงการช่วยเหลือของรัฐบาล
2. การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรล้มเหลว
3. เกษตรกรยังไม่เข้าใจนโยบายของรัฐบาล ส่วนใดรัฐบาลให้เปล่าหรือส่วนใดต้องให้ยืมกู้
4. เกษตรกรได้รับปุ๋ยคุณภาพต่ำ
5. เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการใช้เครื่องมือทุนแรงที่มีสมรรถนะสูง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. สถาบันการเกษตรบางส่วนอยู่ในพื้นที่ล่อแหลมเป็นอันตราย ได้แก่ เขตปฏิบัติการของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์
7. เกษตรกรมีอาชีพทำนามาตั้งแต่บรรพบุรุษ พอรัฐบาลมีนโยบายให้ลดพื้นที่ปลูกข้าวและปลูกอื่นทดแทน ทำในเกษตรกรขาดทุนเพราะขาดประสิทธิภาพและมีหนี้สินตามมา

สถาพร ดวงวิไล (2544:129) กล่าวถึงสาเหตุที่เกษตรกรไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ ธ.ก.ส. ได้ตามกำหนดเพราะสมาชิก ธ.ก.ส. ไม่มีความสามารถและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการชำระคืนเงินกู้ มีหนี้เงินกู้หลายสัญญา ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน เช่น ส่งลูกเรียน เป็นต้น กู้เงินเกินความสามารถที่จะชำระคืน ขาดความรู้การลงทุน ขาดความรู้ด้านการเกษตร ขาดประสิทธิภาพด้านการตลาด มีหนี้นอกระบบจากภาระหนี้สินที่ประชาชนส่วนใหญ่กำลังประสบอยู่ ก่อให้เกิดปัญหาสังคม เช่น ปัญหาการว่างงาน ยาเสพติด ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาอพยพแรงงานเข้าสู่ชุมชนเมืองและความรุนแรงต่างๆ ถึงแม้ว่ารัฐบาลชุดปัจจุบันจะนำนโยบายกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามาใช้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

คำว่า “ค่านิยม” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “VALUE” คำนี้แต่เดิมใช้ว่า “คุณค่า” ซึ่งหมายถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางที่ดี ไม่ใช่ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีมักได้รับการยกย่องว่ามีค่านิยม จึงเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินค่านิยมพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งอาจเป็นบุคคล หรือสังคมก็ได้ เป็นสิ่งที่ดีง่าย สิ่งนั้นก็เป็นที่ปรารถนาของคนในสังคมว่าอยากเดินทางไปถึงจุดนั้น คำที่ปรากฏในสังคมไทยที่เป็นค่านิยมที่พบจริงมีอยู่หลากหลาย เช่น มีความรู้ มีฐานะร่ำรวย เป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นผู้มีอาวุโสน่านับถือ เป็นข้าราชการใจนักเลง ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมไทยเป็นเรื่องละเอียดซับซ้อนที่ต้องอาศัยการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น ค่านิยมในการทำบุญถวายพระสงฆ์ เริ่มลดลงทั้งในด้านการถวายเงินกองทุน ทั้งนี้เพราะปัจจุบันประชาชนเริ่มเห็นความจำเป็นที่จะต้องช่วยสังคมก่อสร้าง โรงเรียน ศาลาประชาคม โรงพยาบาล แทนการสร้างศาลากุฏิ วิหาร ซึ่งมีพระสงฆ์ลดน้อยลง พระสงฆ์มีค่านิยมในการศึกษาความรู้ทางธรรม ควบคู่กันไปเพื่อการรู้เท่าทันโลก และเด็กเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่มีน้อยลง เพราะผู้ใหญ่ไม่อาจสอบความสลับซับซ้อนแห่งปัญหาในโลกาภิวัตน์ ทำให้ผู้ใหญ่ไม่สามารถแสดงบทบาทอบรมสอนเด็กได้เช่นแต่ในอดีต การสร้างค่านิยมในยุคนี้ก็มีหลายอย่าง เช่น ค่านิยมในการเลิกบุหรี่ ค่านิยมในการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การศึกษาค่านิยมจึงมีประโยชน์ทำให้เข้าใจพฤติกรรมของคนแต่ละสังคม เพราะค่านิยมของผู้คนในประเทศชาติก็คือลักษณะประจำชาตินั้นเอง (กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2542 : 90-95))

สุจริต บัวพิมพ์ (25439 : 12) ได้สรุปความหมายของวัฒนธรรมพื้นบ้าน หมายถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ นิทาน ระเบียบ การเดินร่ำ คนตรี ศาสนา และรวมถึงการเล่นต่างๆ ซึ่งชาวบ้านได้ยึดถือกันมากหลายชั่วอายุคน วัฒนธรรมเป็นสิ่งไม่เสถียรภาพ ครอบงำที่สังคมยอมรับคุณค่าของวัฒนธรรมในเรื่องนี้ การพัฒนารูปแบบเนื้อหาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แต่ถ้าสังคมเห็นว่าไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ การทำนุบำรุงจะลดน้อยลงถึงขั้นเลิกปฏิบัติในที่สุด หรือเอกลักษณ์ของประเทศชาติหรือในทางตรงกันข้ามก็อาจทำให้วัฒนธรรมของชาติเสื่อมลงได้เช่นเดียวกัน

ณรงค์ เส็งประชา, สรุปค่านิยมของสังคมไทยและปลูกฝังค่านิยมไว้ในพื้นฐานวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรมที่น่าสนใจ ดังนี้คือ

ค่านิยมของสังคมไทยมีมากมาย และบางอย่างก็เป็นค่านิยมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ แต่บางอย่างก็ก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคม เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับความหุนหันอยากมีหน้า การเชื่อถือโชคกลาง ของสังคมไทยบางประการ ซึ่งจะเป็นค่านิยมที่ก่อให้เกิดผลดีหรือไม่ดีก็ตาม ค่านิยมค่าความร่ำรวย มั่งคั่ง ทุกคน

อยากจะได้ คนร่ำรวยจะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในสังคม เงินจะซื้อสิ่งต่าง ๆ ได้คั่งนั้นทุกคนจึงต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้มาเพื่อความมั่งคั่ง นิยมอำนาจ ถ้าตนเองไม่มีโอกาสก็จะส่งเสริมลูกหลานของตนให้แสวงหาอำนาจ ผู้มีอำนาจในสังคมไทย ส่วนใหญ่คือผู้มีตำแหน่งสูงในหน้าที่ราชการ ดังนั้นคนไทยจึงนิยมเข้ารับราชการ ผู้ที่อาศัยอำนาจอื่น ๆ ได้แก่ นักการเมือง ปัจจุบันอำนาจอาจซื้อด้วยเงิน ดังจะพบได้จากการใช้เงินซื้อเสียงเพื่อให้ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรรวมทั้งการซื้อตำแหน่งต่าง ๆ

อีกสิ่งหนึ่งที่พบคือไม่ว่างงานฟรีใจ ๆ จะต้องมิกิจกรรมกินเลี้ยงอยู่เสมอ แม้แต่เมื่อทำงานเสร็จไปโปรแกรมหนึ่ง ๆ ได้รับตำแหน่งใหม่ เปลี่ยนงานใหม่ ก็มีการเลี้ยงฉลองกัน ความมีหน้ามีตาซึ่งจะแสดงออกโดยการแต่งตัวประกวดกัน การทำบุญว่าใครจะทำมากกว่ากัน การมีเครื่องใช้ที่ทันสมัย ราคาแพง ไม่น้อยหน้ากัน ฯลฯ และมักนิยมนำเครื่องราง หรือการประพรมน้ำมันต์เพื่อขจัดภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และนิยมการทำบุญสร้างวัด ปิดทองฝังลูกนิมิต โดยเชื่อว่าจะได้บุญมากในชาติหน้า อย่างไรก็ตามค่านิยมนี้มีแนวโน้มลดลงเพราะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป คนมากขึ้นทรัพยากรน้อยลง

ปัจจุบันการหลังไหลวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่ประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์การติดต่อสื่อสารรับรู้ถึงกันทั่วโลกด้วยระบบสื่อสารที่ทันสมัย ไทยมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่นการแต่งกาย การกระทำ การแสดงออกต่อชุมชน โดยเฉพาะวัยรุ่น มีการเคารพผู้อาวุโสน้อยลง แต่งตัวไม่เหมาะสม (ใส่สายเดี่ยว เกาะอก) ทำสีผมต่าง ๆ ชอบมั่วส์ตามสถานบันเทิงต่าง ๆ คืมสุรา ทำให้เกิดปัญหาสังคมมีการก่อคดีอาชญากรรมในกลุ่มผู้มีฐานะร่ำรวยมีรสนิยมบริโภคสินค้าที่มีราคาแพง เช่น รถยนต์ โทรศัพท์มือถือ เสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ

1.1.8 แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

เศรษฐกิจที่ขาดเทคโนโลยีของตนเอง การละเลยการวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ทำให้ภาวะการผลิตของไทยไม่มีเทคโนโลยีการผลิตเป็นของตนเอง จึงต้องซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศ แม้แต่ประเด็นทางอ้อม เช่น การละเมิดลิขสิทธิ์ ส่งบันทึกเสียงของสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2539 ถึงร้อยละ 54 ทำให้ประเทศไทยถูกตอบโต้โดยการตัดสิทธิ์ GSP และการถูกมาตรการกีดกันทางการค้าเนื่องจากสินค้าผลิตไม่ได้มาตรฐานการค้าออกเป็นต้น

เอกวิทย์ ฌ กลาง (2542 : 10 – 11) ภูมิปัญญาของมนุษย์เกิดจากการที่มนุษย์ต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่รอดและการดำรงเผ่าพันธุ์ มนุษย์จึงสร้างความเชื่อและระบบความสัมพันธ์กับสิ่ง “เหนือธรรมชาติ” และปรับเปลี่ยนประสบการณ์อย่างไม่หยุดยั้ง สิ่งนี้เองคือ ภูมิปัญญาและแกนของวัฒนธรรม ประเด็นหลักในที่นี้คือสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติกับความสามารถในการปรับตัวของมนุษย์ ได้อาศัยภูมิปัญญาอันเกิดขึ้นต่างกรรม ต่างวาระทั้งการปะทะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนทาง

วัฒนธรรมกันเป็นเวลานาน จึงทำให้เกิดความมั่นคง และเกิดเป็นมรดกทางปัญญาอันควรแก่การศึกษา ในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular wisdom) คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการทางการศึกษา สังเกต ทดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาต่างๆ การแก้ปัญหาการจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา หากมีการสืบทอด ค้นหาเพื่อศึกษาจะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอดและพัฒนา ไปสู่คนรุ่นใหม่

รัตนะ บัวสนธิ กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนทัศน์ของบุคคลที่มีตนเองต่อโลก สิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนทัศน์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจำแนกออกได้ 3 ลักษณะ คือ

- ลักษณะที่ 1 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม
- ลักษณะที่ 2 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคมหรือการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์
- ลักษณะที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพที่มีลักษณะมุ่งเป็นระบบการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง

ภูมิปัญญาที่มีกระบวนการที่เกิดจากการสืบทอดถ่ายทอดองค์ความรู้ ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วพัฒนาเลือกสรรปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิต ได้อย่างเหมาะสม

1.1.9 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

มีคำใหม่ทางจริยธรรมของการพึ่งพาตนเองเพื่อความอยู่รอดตามรอยพระยุคลบาท การพัฒนาตามแนวพระราชดำริมุ่งให้ความสำคัญในการพัฒนาคนให้อยู่ได้โดยการพึ่งพาตนเอง

สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ประชาชนชาวไทยมีสภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น มีรายได้และเศรษฐกิจดีขึ้น ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชที่ทรงงานเพื่อประชาชนมาตลอดกว่า 50 ปี ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายการพัฒนา คือ “คน” เป็นสำคัญ (สถาบันราชภัฏ 2544 : 74) เริ่มต้นที่สุขภาพ สาธารณูปโภคพื้นฐาน พระองค์สนับสนุนเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีลักษณะง่าย ๆ ประหยัด และสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์แต่ละภูมิภาค ทรงสนับสนุนให้แก้ปัญหาโดยใช้ธรรมชาติแก้ธรรมชาติให้มีการเกิดความยั่งยืนโดยมีการพัฒนาครบวงจร

ทฤษฎีในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทำเป็นโครงการที่นำมาปฏิบัติและมีการพัฒนา โครงการที่ควรรู้จักและศึกษา คือ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการสวนพระองค์สวนจิตรลดา มูลนิธิอานันทมหิดล มูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิศิลปาชีพพิเศษ

โครงการทฤษฎีใหม่ เป็นโครงการตัวอย่างที่ดีของการบริหารงานด้านการเกษตรไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ราษฎรที่ยั่งยืน สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวในลักษณะพออยู่พอกินและคำนึงถึงการลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในเบื้องต้น

การจัดการด้านการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ที่พระองค์ทรงคิดค้นสูตรสำเร็จให้แก่ราษฎรใช้หลักการจัดสรรการใช้ที่ดินในสัดส่วน 30 : 30 : 30 : 10

30 % แรก สำหรับบุคคลหรือน้ำเพื่อใช้ในการเลี้ยงปลา และใช้สำหรับการเกษตรในฤดูแล้ง สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อม

30 % ที่สอง เพื่อทำนาข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

30 % ที่สาม การทำไร่นาสวนผสมเลี้ยงสัตว์ปลูกพืชไร่ พืชสวนไว้บริโภคและสำหรับขาย

10 % ที่เหลือ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย ถนนอีกทั้งปลูกพืชสวนครัว

แนวทางหลักที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมอบให้กับคนไทยต่อสู้ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันประกอบด้วย 3 คำหลักคือ การดำรงอย่างพอกินพอใช้ การดำรงชีวิตด้วยความเฉลียวฉลาด และการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ดร. ชัยอนันต์ สมุทรวนิช ราชบัณฑิตวารสารสุโขทัยธรรมนิราศ (2542 : 6 – 7) ได้วิเคราะห์ “ ทฤษฎี “ หลักในเรื่อง “ บ – ว – ร “ (บ้าน วัด ราชการ) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งของการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของชาติ และตระหนักถึงความผิดพลาดในอดีต อย่างน้อยในบางแง่มุมให้ลูกโพล่งสว่างไสวขึ้นมา โลกในยุคโลกาภิวัตน์นั้นเน้นแต่เรื่องทุน เรื่องกำไรจนกระทั่งยอมสูญเสียสิ่งที่มีคุณค่าของชีวิตไป เช่น จริยธรรม และวิถีชีวิตที่ดีงาม นอกจากนี้ยังละเลยเรื่องของ “คน” และคุณค่าของคน

1.1.10 แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

จากสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ซึ่งอยู่ในต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 – 2544) ส่งผลกระทบต่อประชาชนทำให้ภาวะความลำบาก เศรษฐกิจตกต่ำ ฝืดเคือง การประกอบอาชีพลำบากเกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ใน พ.ศ. 2544 ก็ไม่อาจแก้ปัญหาความขาดแคลนนี้ได้ การพัฒนาประเทศ หรือประชาชนเป็นหนี้สิน ประชาชนเกิดความแตกแยกในชุมชน ทำให้เกิดปัญหาในด้านการปกครอง ตลอดจนความไม่พออยู่พอกิน สินค้าบริโภคราคาแพงขาดการดูแลเอาใจใส่จากภาครัฐ

รววิทย์ อวิรุทธรกุล (2544 : 18 – 20) ได้สรุปแนวทางนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนเพิ่ม การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ

- 1) องค์กรชุมชนต้องมีอุดมการณ์ร่วมกันเพื่อเข้าถึงปัญหาและวางแผนปัญหาร่วมกัน

2) มีการกำหนดเป้าหมายแนวทาง (วิสัยทัศน์) ร่วมกันเพื่อฟันในเรื่องอะไรให้ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

3) แนวทางการมีผลประโยชน์ร่วมกันและวิธีกระจายผลประโยชน์ มีการยอมรับร่วมกัน

4) การพัฒนาผู้นำกลุ่ม องค์กรและสมาชิกให้เข้าใจ โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ร่วมกัน

5) การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการกับชุมชน มีการระดมทรัพยากร / ภูมิปัญญาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

6) มีการสนับสนุนงบประมาณ ความรู้วิชาการจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งใน – นอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง บทบาทของหน่วยงานที่สนับสนุน

1. หน่วยงานภาครัฐ รัฐมุ่งเน้นสร้างความมั่นคงทางระบบการเมืองเป็นหลัก โดยการตั้งการจากส่วนกลางท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันมีการปรับตัวในการทำงานเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น โดยการสนับสนุนบทบาทขององค์กรชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาโดยเน้นในเรื่อง “การพึ่งพาตนเอง” ของคนในชุมชนเป็นหลักเพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนรู้จัก “คิดเอง ทำเอง” โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยเป็น “พี่เลี้ยง” เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง เป็นต้น

2. หน่วยงานภาคเอกชน ปัจจุบันมีหน่วยงานภาคเอกชนที่ทำงานด้านพัฒนาชนบทจำนวนมาก โดยสนับสนุนให้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นยุทธศาสตร์ การพัฒนาที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาบางประการ เช่น การขาดการยอมรับจากหน่วยราชการในท้องถิ่น ขาดการสนับสนุนทางการเงินจากประชาชน ภาคเอกชนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนความเคลื่อนไหว โดยทำหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างองค์กรภาครัฐในระดับท้องถิ่น กับองค์กรชุมชนในระดับประชาคมมากขึ้น เช่น มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย มูลนิธิพัฒนาไท บริษัทน้ำมันบางจากจำกัด (มหาชน)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การสนับสนุนหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จึงเน้นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดชุมชนเข้มแข็งในชุมชน ซึ่งสามารถมองเห็นชุมชนเข้มแข็งได้จาก มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม สิ่งเหล่านี้สามารถบ่งบอกได้ว่าชุมชนนั้นมีความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองกกลาง

ที่มาของหมู่บ้านหนองกกลาง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา บ้านหนองกในอดีตนั้น เริ่มก่อตั้งใน พ.ศ. 2451 หรือประมาณ 93 ปี มาแล้ว เหตุที่ชื่อบ้านหนองกนั้น เพราะว่า มีหนองน้ำและคันกั้นเป็นจำนวนมาก จึงได้เอานามหนองกับคันกมารวมกันเข้า ให้เป็นชื่อบ้านหนองก ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านหนองก

1. นายห้า ไม่ทราบนามสกุล
2. นางอัน ไม่ทราบนามสกุล
3. นางผึ้ง ไม่ทราบนามสกุล
4. นางคำ ไม่ทราบนามสกุล
5. นายมั่ง ไม่ทราบนามสกุล

คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านหนองกนั้น อพยพมาเพื่อความสะดวกสบายในการประกอบหาเลี้ยงชีพ เนื่องจากในอดีตอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านหัน ทำให้การเดินทางทำมาหากินในแต่ละวันหรือแต่ละครั้ง มักต้องใช้ระยะเวลาเดินทางนานพอสมควร ฉะนั้นจึงทำให้บุคคลกลุ่มนั้นอพยพมาตั้งรกราก อยู่ที่บ้านหนองก เพื่อจะได้มีที่ทำการเกษตร ซึ่งอยู่ที่เดิมนี้ไม่สามารถมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองได้ ซึ่งหมู่บ้านหนองกนี้อยู่ในพื้นที่ของ ตำบลบ้านหัน ต่อมา ปี พ.ศ. 2530 ทางราชการได้แยกตำบลออกมาอีก 1 ตำบล คือตำบลหนองบัวน้อย โดยให้หมู่บ้านหนองก อยู่ในความปกครองของตำบลหนองบัวน้อย ต่อมาเมื่อหมู่บ้านหนองกมีจำนวนครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น นายอ่อน เพี้ยชัย ผู้ใหญ่บ้านหนองกในอดีต ได้เสนอให้ทางราชการแบ่งแยกหมู่บ้านออกเป็น 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านหนองกกลาง หมู่ที่ 1 หมู่บ้านหนองก หมู่ที่ 2 และหมู่บ้านหนองกวังม่วง หมู่ที่ 3

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านหนองกกลาง ในอดีตนั้นหมู่บ้านหนองกกลางมีลักษณะเป็นป่าละเมาะ มีป่ารกและมีหนองน้ำที่มีคันกั้นอยู่เต็มไปหมดทั่วทั้งหนองน้ำ และมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตร แต่ในปัจจุบัน ป่าไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติได้หมดไปมากแล้ว เพราะประชาชนได้บุกรุกป่าจับจองเป็นของตนเอง เพื่อทำการเกษตร ปลูกพืช ทำไร่ ทำนา จะเหลือไว้แต่หนองน้ำ และลำห้วย บางส่วนเท่านั้น อาชีพครั้งแรกที่ชาวบ้านอพยพมาประกอบอาชีพในหมู่บ้านคืออาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด และเลี้ยงโค ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านยังคงประกอบอาชีพนี้อยู่ และได้มีอาชีพใหม่เข้ามาคือ อาชีพค้าขาย ทอผ้า และการทำฟาร์มไก่

หมู่บ้านหนองกกยางกลางตั้งอยู่ทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอสีคิ้ว ซึ่งมีระยะห่างจากอำเภอสีคิ้ว ประมาณ 18 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	อาณาเขตติดต่อ หมู่บ้านหนองโอง	ระยะทาง 2 กิโลเมตร
ทิศใต้	อาณาเขตติดต่อ หมู่บ้านห้วยตะแคงใต้	ระยะทาง 7 กิโลเมตร
ทิศตะวันออก	อาณาเขตติดต่อ หมู่บ้านศิระกระบือ	ระยะทาง 1 กิโลเมตร
ทิศใต้	อาณาเขตติดต่อ หมู่บ้านสุมทุม	ระยะทาง 5 กิโลเมตร

การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขโรคของชาวบ้านหมู่บ้านหนองกกยางกลาง ดังนี้

- ถนนเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีสภาพเป็นถนนแบบทางเกวียนและทางเดินเท้า
- เป็นถนนลูกรัง เมื่อปี พ.ศ. 2530 มีความยาว 5,000 เมตร
- ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2529
- ประปาหมู่บ้านสร้างเมื่อ ปี พ.ศ. 2534

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ลักษณะประชากร หมู่บ้านหนองกกยางกลาง มีจำนวนประชากร 206 คน เป็นเพศชาย 99 คน เป็นเพศหญิง 107 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.94 ดังแสดงในตาราง ที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	99	48.06
- หญิง	107	51.94
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	3	1.46
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	11	5.34
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	18	8.74
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	8	3.88
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	7	3.40
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	86	41.75
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	30	14.56
60 ปี 1 วันขึ้นไป	43	20.87

จากตารางที่ 9 พบว่าหมู่บ้านหนองกกลางมีประชากร 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็มมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 41.75 รองลงมาคือ 50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม ร้อยละ 14.56 และน้อยที่สุด คือ วัย 1 วัน – 3 ปีเต็ม ร้อยละ 1.46

การประกอบอาชีพจำนวน 55 ครอบครัว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านหมู่บ้านหนองกกลาง คิดเป็นร้อยละ 81.83 ดังแสดงในตาราง ที่ 10

ตารางที่ 10 ลักษณะการประกอบอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	45	81.83
รับจ้าง	3	5.45
ค้าขาย	3	5.45
รับราชการ	1	1.82
ฟาร์มไก่	3	5.45
รวม	55	100

ครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน 53 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีที่ดิน 21-50 ไร่ ร้อยละ 45.28 รองลงมา 50 ไร่ ขึ้นไป ร้อยละ 22.64 น้อยที่สุด 1-5 ไร่ ร้อยละ 3.77 ดังแสดงในตาราง ที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนครอบครัวที่มีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน 53 ครัวเรือน

ที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 1-5 ไร่	2	3.77
6-10ไร่	4	7.55
11-12 ไร่	11	20.76
21-50 ไร่	24	45.28
50 ไร่ขึ้นไป	12	22.64
รวม	53	100

ครอบครัวที่มีที่ดินที่ยังไม่ได้เอกสาร จำนวน 4 ครอบครัว รวม 70 ไร่

ด้านศึกษาสมาชิกในหมู่บ้านมีผู้อ่านหนังสือไม่ออก 1 คน และมีสมาชิกจำนวนหนึ่งเดินทางไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวมทั้งหมด 36 คน คือ

- ระดับประถมศึกษา 5 คน
- ระดับมัธยมศึกษา 70 คน
- นักศึกษาผู้ใหญ่ 2 คน
- สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 19 คน

ในหมู่บ้านหนองกอกกลางมีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านหนองกอก ซึ่งมีครูที่จบการศึกษาวิชาต่างๆ รวม 7 คน และจำนวนนักเรียนในโรงเรียน ดังแสดงในตารางที่ 12 และตารางที่ 13

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนครูในโรงเรียนที่จบการศึกษาวิชาต่างๆ

วิชาเอก	จำนวนคน
1. บริหารการศึกษา	1
2. ประถมวัย	1
3. ประถมศึกษา	3
4. คอมพิวเตอร์	1
5. ต่ำกว่าปริญญาตรี	1
รวม	7

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนนักเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา

ชั้น	จำนวนห้อง	จำนวนเด็ก
อนุบาล 1	1	7
อนุบาล 2	1	7
ป.1	1	9
ป.2	1	10
ป.3	1	8
ป.4	1	6
ป.4	1	9
ป.6	1	9
รวม	8	65

ภายในหมู่บ้านหนองกุงกลาง ประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไป ปัจจุบันได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ จำนวน 5 คน และคนในหมู่บ้านมีคนพิการจำนวน 5 คน ได้เรียนหนังสือ 4 คน ไม่ได้เรียน 1 คน ในหมู่บ้านหนองกุงกลาง ปัจจุบันมีร้านค้า 3 ร้าน มีจำนวนสัตว์เลี้ยงคัง ตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนสัตว์เลี้ยงภายในหมู่บ้าน

ชนิด	จำนวน (ตัว)
วัว	279
เป็ด	109
ไก่	556
สุกร	1
กระต่าย	6
แมว	26
สุนัข	15
ห่าน	9
ปลา	11,300
รวม	12,301

รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านหนองกุงกลาง ปัจจุบันมีรายได้ทุกครอบครัว ซึ่งแต่ละครอบครัว มีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านหนองกุงกลาง ต่อปี แต่ละครอบครัว

รายได้ (บาท)	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
1,000-5,000	-	-
5,001-10,000	-	-
10,001-20,000	2	3.64
20,001-30,000	10	18.18
30,001-50,000	11	20
50,001-100,000	32	58.18
รวม	55	100

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านหนองกกลางส่วนใหญ่ไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพของชาวบ้าน โดยทั่วไปประกอบอาชีพในด้านการเกษตร คือ ทำนา ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าวโพด ซึ่งต้องใช้น้ำเป็นจำนวนมาก ถ้าหากว่าปีใดมีฝนทิ้งช่วงไม่ตกตามฤดูกาลทำให้เกิดปัญหาความแห้งแล้งในหมู่บ้าน ปัจจุบันแหล่งน้ำมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ดังตาราง ที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	24	/	-
บ่อน้ำบาดาล	7	/	-
สระน้ำ	2	/	-
คลอง	1	/	-
ห้วย	1	/	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	2	-	/
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

ด้านเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านหนองกุงยางกลาง มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,849 ไร่ เป็นที่นา 743 ไร่
พื้นที่สวน 27 ไร่ และเป็นที่ทำไร่ 1,079 ไร่ มีผลผลิตด้านทำนาทั้งหมู่บ้านปีละ 219 เกวียน ผลผลิต
ทางการเกษตรภายในหมู่บ้านแสดงในตาราง ที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนผลผลิตทางการเกษตรภายในหมู่บ้าน

อาชีพ	จำนวนครัวเรือน	ผลผลิต (บาท/ปี)
1. ทำไร่ข้าวโพด	27	1,410,700
2. ทำไร่มันสำปะหลัง	18	494,500
3. ทำไร่อ้อย	9	631,500
4. เลี้ยงเป็ด	1	2,000
5. เลี้ยงโค	13	596,000
6. ฟาร์มไก่	3	280,000
7. ทอผ้า	21	293,000
8. ประกอบอาหารจำหน่าย	1	6,000
9. ทำขนม	1	10,000
10. ทอเสื่อ	3	13,200
รวม	97	3,736,900

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ประชาชนในหมู่บ้านหนองกอกยางกลาง นับถือศาสนาพุทธ มีวัดประจำหมู่บ้านชื่อวัดหนองกอก มีพระประจำจำนวน 4 รูป ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านเป็นภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาอีสาน ในบริเวณหมู่บ้านหนองกอกยางกลางไม่มีโบราณสถานใกล้เคียงหมู่บ้าน ทั้งนี้ในหมู่บ้านหนองกอกยางกลาง มีผู้รู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านหนองกอกยางกลาง

ประเภทลักษณะภูมิปัญญา	ชื่อ-สกุล	อายุ	ความเชี่ยวชาญ	ประสบการณ์
1. ด้านการเกษตร	นายเป็รื่อง สุพร	65	เกษตรผสมผสาน	5
	นางปราณี โกจันทึก	59	เกษตรผสมผสาน	3
	นายแสวง มาพิทักษ์	65	การเลี้ยงสัตว์	30
2. ด้านหัตถกรรม	นายบุญ สุนทร	85	จักสาน	35
	นายแสวง มาพิทักษ์	65	จักสาน	30
	นายเลื่อน ทีจันทึก	67	จักสาน	30
3. แพทย์แผนไทย	นางสุภาพ ฉิมพาลี	39	นวดแผนโบราณ	1
4. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน	นายสมชัย ประทุมวัน	56	การจัดการกองทุนชุมชน	8
	นางนันทฉวี เชิดชู	45	การจัดตั้งกองทุนสวัสดิ	9
5. ศิลปกรรม	นางสง่า ประทุมวัน	54	การ	30
	นางทองใส คำจันทึก	55	การละเล่นพื้นบ้าน	30
	นางตาคำ ชัยจันทึก	64	การละเล่นพื้นบ้าน	24
6. ปรัชญา ศาสนา และประเพณี	นายประสาร สุริยปภากรณ์	74	การละเล่นพื้นบ้าน	35
	นายไสว โกจันทึก	68	การถ่ายทอดวรรณกรรม	30
7. ด้านภาษาและวรรณกรรม	นายเลื่อน ทีจันทึก	69	การถ่ายทอดวรรณกรรม	30
	นายประสาร สุริยปภากรณ์	74	วรรณกรรมท้องถิ่น	35
	นายไสว โกจันทึก	68	ภาษาถิ่น, การฟื้นฟูภาษาถิ่น, วรรณกรรมท้องถิ่น	30

นอกจากนี้บ้านหนองกอกกลาง ยังมีงานบุญประเพณีประจำเดือนต่างๆ ซึ่งชาวบ้านให้ความร่วมมือร่วมใจกันจัดขึ้นทุกปีดังแสดงในตาราง ที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณีของชาวบ้านหนองกอกกลาง

เดือน	การทำบุญหรืองานประเพณี
มกราคม	ทำบุญขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	ทำบุญเทศมหาชาติ
มีนาคม	-
เมษายน	ทำบุญสงกรานต์ (สรงน้ำพระ)
พฤษภาคม	ทำบุญเลี้ยงศาลพระภูมิ (ตะปูบ้าน)
มิถุนายน	-
กรกฎาคม	ทำบุญตักบาตรเข้าพรรษา
สิงหาคม	ทำบุญตักบาตรวันแม่
กันยายน	ทำบุญข้าวกระยาสาตร์
ตุลาคม	ทำบุญตักบาตรเทโว (ออกพรรษา)
พฤศจิกายน	ทำบุญทอดกฐิน
ธันวาคม	ทำบุญตักบาตรวันพ่อแห่งชาติ

ผู้ที่ชาวบ้านให้ความนับถือในหมู่บ้านหนองกอกกลาง หมู่ที่ 1

1. ผู้นำทางศาสนา
2. ผู้นำชุมชน
3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ
4. ครู - อาจารย์

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

ภายในหมู่บ้านหนองกกลางกลาง แต่ละปีสามารถจัดเก็บภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีร้านค้า ฯลฯ ได้ปีละ 6,174 บาท/ปี นอกจากนี้ยังมีสัมปทานที่ถูกสุขลักษณะ จำนวน 55 ครั้วเรือน และเครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์ต่างๆ ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่างๆ ภายในหมู่บ้าน

อุปกรณ์และเครื่องใช้ไฟฟ้า	จำนวน
รถไถนาเดินตาม	23 คัน
รถยนต์	9 คัน
ตู้เย็น	53 เครื่อง
พัดลม	111 เครื่อง
รถจักรยานยนต์	30 คัน
โทรศัพท์	17 เครื่อง
ทีวีสี	71 เครื่อง
ทีวีขาวดำ	10 เครื่อง
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	76 เครื่อง

ภายในหมู่บ้านยังมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมซึ่งปัจจุบันมี 4 กลุ่ม ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านหนองกกลางกลาง หมู่ที่ 1

ชื่อกลุ่ม	ปีที่ก่อตั้ง	จำนวนสมาชิก	กองทุนปัจจุบัน (บาท)
1. กลุ่มทอผ้า	2527	54	148,053
2. กลุ่มเกษตร	2536	50	30,000
3. กลุ่มสงเคราะห์พัฒนาหมู่บ้าน	2539	56	14,500
4. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	2527	69	46,490
5. กลุ่มผู้สูงอายุ	2534	92	30,245.34

2) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

บ้านหนองกอกยางกลาง หมู่ที่ 1 มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำหน้าที่ปกครองและบริหารหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แสดงรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านหนองกอกยางกลาง

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	การศึกษาสูงสุด
1. นายสมชัย ประทุมวัน	ผู้ใหญ่บ้าน	ป.4
2. นายแพง มาพิทักษ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ป.4
3. นายนะเรศ ศรีเพชร	กรรมการ	ป.4
4. นายน้อย เผือกแผ้วพงษ์	กรรมการ	ป.4
5. นายไกรสิทธิ์ ฝ้ายจันทิก	กรรมการ	ป.4
6. นายบุญมา น้อมจันทิก	กรรมการ	ป.4
7. นายสมศักดิ์ พันอากาศ	กรรมการ	ม.6
8. นายสมบัติ จันทาสุนทร	กรรมการ	ป.4
9. นายชรินทร์ สอนจันทิก	กรรมการ	ป.4
10. นายสุวิทย์ ชัยจันทิก	กรรมการ	ป.4
11. นายสุนทร ประเสริฐ	กรรมการ	ป.4

ในหมู่บ้านหนองกอกยางกลาง มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน คือ

- 1 นายนะเรศ ศรีเพชร
- 2 นายไกรสิทธิ์ ฝ้ายจันทิก
- 4) ลักษณะที่ต่อความไม่เข้มแข็ง

ชาวบ้านในหมู่บ้านหนองกอกยางกลาง หมู่ 1 เป็นหนี้สินสถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธ.ก.ส. กองทุนหมู่บ้านจำนวน 51 ครอบครัว (คิดเป็นร้อยละ 89.47) เป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 5,636,000 บาท ส่วนดอกเบี้ยของสถาบันการเงินของรัฐ ประมาณ 8-12 บาท/ปี

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองกกยางกลาง หมู่ที่ 1 โดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

จุดเด่น คือ คณะกรรมการประชุมร่วมกันและมีมติ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการทั้งหมด จำนวน 15 คน ว่าจะอนุมัติให้ใครเป็นผู้กู้โดยพิจารณาคุณสมบัติ ดังนี้

1. ความสามารถในการชำระหนี้คืน
2. ความขยันอดทนในการทำงาน
3. ความซื่อสัตย์
4. โครงการที่ขึ้นกู้ เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย หรือบรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน
5. หลักคำประกันที่เป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน

จุดด้อย คือ ผู้ที่มีสภาพคล่องทางการเงินน้อยหรือผู้ที่มีฐานะยากจนจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการให้กู้เงินจำนวนน้อยกว่าผู้มีสภาพคล่องทางการเงินที่ดีกว่าซึ่งตามความเป็นจริงผู้ขอกู้กรณีนี้มีความขยันและสามารถนำเงินกู้ไปปฏิบัติตามโครงการได้จริง ซึ่งจากการพิจารณาโครงการคณะกรรมการชุดแรกยังกลัวว่า ผู้ที่มีฐานะยากจนจะไม่มีนำเงินส่งคืนกองทุนได้ ทำให้สมาชิกบางรายเกิดความไม่พอใจในผลการพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน

จุดเด่น คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในตำแหน่งற்றுญิก และเลขานุการได้ร่วมกันจัดเก็บเอกสารและดูแลรักษาเงินกองทุนรายได้ของกองทุนและเงินอื่น ๆ ที่ได้จากการบริจาครวมทั้งจัดทำบัญชีอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเมื่อได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานของรัฐ และบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านได้เข้ามาแนะนำส่งเสริม ทำให้ற்றுญิกและเลขานุการมีความสนใจในการเข้าร่วมประชุม อบรม รวมถึงการปฏิบัติตามคำแนะนำในด้านการจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการจัดทำบัญชีตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จุดด้อย คือ คณะกรรมการที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีขาดประสบการณ์ในการทำบัญชี ส่งผลให้การทำงานเกี่ยวกับการทำบัญชีกองทุนมีอุปสรรคและไม่มีความกระตือรือร้นในการจัดทำบัญชีหากขาดการกระตุ้นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3) กระบวนการในการรับชำระหนี้

จุดเด่น คือ ในการชำระหนี้คืนเงินกู้ของสมาชิกต้องไปชำระที่ธนาคารโดยผ่านบัญชีธนาคารแล้วนำไปเสร็จชำระหนี้มายื่นต่อคณะกรรมการโดยที่เงินนั้นไม่ต้องผ่านมือคณะกรรมการเพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตของคณะกรรมการ

จุดด้อย คือ ขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการชำระคืนเงินกู้ให้แก่สมาชิก เนื่องจากสมาชิกบางรายคิดว่าต้องคืนเงินกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

4) บทบาทของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต

บัณฑิตกองทุนมีบทบาทหน้าที่ในด้านการเข้าไปส่งเสริมพัฒนาและติดตามประเมินผลการวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปฏิบัติงานเรียนรู้ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้าน

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) พบว่า

1.1 จำนวนผู้กู้ พบว่า หมู่บ้านหนองกกลางหมู่ 1 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้วจังหวัดนครราชสีมา มีสมาชิกผู้ขอกู้ จำนวน 52 คน

1.2 ยอดเงินให้กู้ พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้อนุมัติเงินกู้ทั้งหมด 956,000 บาท โดยอนุมัติเงินให้กู้ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 20,000 บาท

จุดเด่น คือ การเปิดโอกาสให้สมาชิกยื่นโครงการขอกู้ในจำนวนเงินได้ตามต้องการ แต่ไม่เกินรายละเอียด 20,000 บาท จากการเก็บข้อมูลพบว่า สมาชิกให้ความสนใจในการยื่นเสนอโครงการขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านทั้งสิ้น 52 คน คิดเป็นร้อยละ 98.11 ของสมาชิกทั้งหมด 53 คน ทำให้สมาชิกมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ

จุดด้อย คือ ในการยื่นเสนอโครงการขอกู้เงินสมาชิกไม่สามารถพิจารณาให้ได้ทั้งหมด และการอนุมัติยอดเงินกู้บางรายได้เงินไม่ตรงตามคำขอกู้

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) พบว่า

2.1 จำนวนผู้กู้ที่ได้ คือ สมาชิกกองทุน ซึ่งกู้ได้จำนวน 52 ราย

2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน พบว่าจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านทำให้หมู่บ้านมีเงินสะสมปีละ 20,000บาท ซึ่งได้จากเงินฝากสัจจะ และดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร

2.1 การขยายกิจการของผู้กู้ พบว่ามีผู้กู้รายหนึ่งที่สามารถขยายกิจการจากการเลี้ยงปลา เพิ่มเป็นเลี้ยงไก่บนบ่อปลา ซึ่งได้ทุนจากการขายปลาในแต่ละงวด ซึ่งการเลี้ยงปลา ระยะเวลา 3 เดือน ก็สามารถจับขายได้

จุดเด่น คือ จากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลพบว่าจำนวนสมาชิกบ้านหนองกกลาง หมู่ 1 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่ยื่นขอกู้ได้ผ่านการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ถึงร้อยละ 100 ของผู้กู้ทั้งหมด ทำให้สมาชิกมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ขึ้นในหมู่บ้าน และแต่ละปีจะมีเงินทุนสัจจะสะสมประมาณปีละ 360 บาทและผู้กู้สามารถมีกิจการเพิ่มขึ้น

จุดด้อย คือ สมาชิกบางรายที่ยื่นขอกู้เงินได้รับเงินกุน้อยจึงไม่เพียงพอในการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ และเงินสะสมอาจจะเก็บได้ไม่หมด และจุดด้อยของการขยายกิจการ คือ ระยะเวลาในการขยายกิจการมีน้อย ทำให้ผลผลิตที่ได้จะจำหน่ายไม่ทันเวลาการกำหนดส่งคืนเงิน

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) พบว่า

3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่าจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันมากขึ้น ด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านจำนวนมาก ด้านสิ่งแวดล้อม หมู่บ้านมีความสะอาดถูกสุขลักษณะ

3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่ากองทุนหมู่บ้านมีเครือข่ายการเรียนรู้จากชุมชนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกัน และจากการเข้าฝึกอบรมจากหน่วยงานของภาครัฐ

3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด พบว่า ผู้กู้ได้ติดต่อค้าขายกับชุมชนใกล้เคียง

3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้กู้ ผู้กู้ต้องการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางที่จะมาเอาเปรียบ ทำให้ได้แนวคิดที่จะสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนในหมู่บ้านทางด้านเศรษฐกิจได้

3.5 อื่น ๆ นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตผ่านงาน และจบหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545

จุดเด่น คือ ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคี และมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น

จุดด้อย คือ ชุมชนยังขาดบุคคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้าน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้ดูแล

จุดเด่น คือ เดิมผู้ดูแลมีประสิทธิภาพและมีความเชี่ยวชาญในอาชีพที่ได้ขอขึ้นโครงการนั้นมาก่อนแล้ว จึงมีความมั่นใจว่า การประกอบอาชีพตามโครงการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และสามารถชำระคืนเงินกู้ได้ทั้งหมด ทันเวลาที่กำหนดได้

จุดด้อย คือ ผู้ดูแลไม่ศึกษาหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ เพิ่มเติมเพื่อนำมาปรับปรุงกิจการที่ตนเองดำเนินการ รวมถึงการขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้ผลการดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จตามที่วางเป้าหมายไว้

2) อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับบริบทของหน่วยระบบ B

ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว พบว่าจากการสัมภาษณ์และสอบถามคิดเป็นประมาณร้อยละ 96 ของจำนวนผู้ดูแลทั้งหมด ที่ผู้ดูแลมีประสิทธิภาพและความรู้เกี่ยวกับกิจการที่จะดำเนินการ และทรัพย์สินของผู้ดูแลและครอบครัวจะอยู่ในรูปของที่ดิน และเงินสด ส่วนหนี้สินของผู้ดูแล ในด้านหนี้สินนั้น ส่วนมากผู้ดูแลจะมีหนี้สินกับธนาคารและนายทุนนอกระบบ โดยดอกเบี้ยของธนาคารประมาณร้อยละ 8-12 บาทต่อปี ธนาคารที่ผู้ดูแลเป็นหนี้มากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ส่วนดอกเบี้ยนายทุนนอกระบบประมาณร้อยละ 5 บาทต่อเดือน

อาชีพและรายได้ อาชีพหลักของผู้ดูแลส่วนใหญ่ คือ อาชีพด้านการเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ทำนา ที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัว

นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตปฏิบัติงานและติดตามการดำเนินงาน โครงการกองทุนหมู่บ้าน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุน

จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านหนองกกลาง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งจุดเด่นและจุดด้อย ซึ่งสามารถแยกได้ ดังนี้

จุดเด่น คือ. กลุ่มผู้กู้เงินนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ ตามโครงการที่เสนอขึ้นเข้าไป และสามารถปฏิบัติได้จริง

จุดด้อย คือ กลุ่มผู้กู้เงินบางรายไม่สามารถนำเงินไปลงทุนได้ตามโครงการที่ขอกู้

2) เงินอื่น ๆ คือ เงินลงทุนส่วนตัวของผู้ซึ่งนำมารวมกับเงินที่กู้มาได้ เพื่อให้เพียงพอต่อการลงทุนประกอบอาชีพ

3) สถานที่และวัตถุดิบ สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินงานส่วนมากจะเป็นที่ดินของตนเอง ส่วนในด้านวัตถุดิบจะใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นตนเองหรือท้องถิ่นใกล้เคียงหรืออาจใช้วัตถุดิบจากแหล่งอื่นที่อยู่ห่างไกล ซึ่งจะเป็นส่วนของการประกอบอาชีพเกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า พันธุ์สัตว์ เมล็ดพันธุ์พืช อาหารสัตว์ ปุ๋ย เป็นต้น

4) เทคนิควิธีทำงาน พบว่า ผู้กู้รายใดมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพนั้น ๆ มาแล้วก็จะสามารถรู้เทคนิคและวิธีทำงานได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ม่ประสบการณ์มาก่อน เช่น การปลุกมันสำปะหลัง ก่อนปลุกมัน ผู้ดำเนินกิจการที่มีความรู้ในเรื่องของการเร่งการเจริญเติบโตของมัน ก็จะทำการแช่ลำต้นของมันสำปะหลังในน้ำยาเร่งการเจริญเติบโตก่อน ประมาณ 10 นาที จึงนำมาปลุกจะทำให้มันสำปะหลังเกิดดี และโตเร็ว เป็นต้น

5) กำลังทำงาน พบว่า กำลังทำงานจะเป็นแรงงานภายในครอบครัวหรือในเครือข่ายของตนเอง และมีการจ้างแรงงานเป็นบางส่วนที่เกินกำลังแรงงานในครัวเรือน เช่น แรงงานในหมู่บ้าน และแรงงานนอกหมู่บ้าน

6) อื่น ๆ นักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตได้ความรู้และประสบการณ์เพิ่ม และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมงานจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมาใช้เป็นแนวทางในการทำสารนิพนธ์

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้แต่ละราย

จุดเด่น คือ ผู้กู้ทำการประกอบอาชีพตามกระบวนการอย่างถูกวิธี ก็จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

จุดด้อย คือ ผู้กู้ไม่มีการพัฒนาวิธีการและกระบวนการ รวมถึงเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ผลผลิตที่ดีขึ้นและมีคุณภาพมากขึ้น

2) การหาตลาดที่ดี

จุดเด่น คือ มีพ่อค้าคนกลางมารับสินค้าจากผู้ผลิตโดยตรงและสินค้าบางส่วนได้จำหน่ายทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน

จุดด้อย คือ ด้านการตลาด ขาดการรวมกลุ่มระหว่างผู้ผลิต ทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง และผู้ผลิตไม่แสวงหาตลาดเพิ่มจากเดิมที่มีอยู่ จึงส่งผลให้ผู้ผลิตเสียโอกาสในการเพิ่ม

รายได้ หากมีตลาดมารองรับสินค้าเพิ่มมากขึ้น ผู้ผลิตสามารถเลือกตลาดส่งสินค้าได้และเป็นข้อได้เปรียบในการกำหนดราคาสินค้าได้

3) การหาวัตถุดิบที่ดี

จุดเด่น คือ วัตถุดิบส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน และมีบางส่วนที่ต้องนำเข้าจากภายนอกหมู่บ้าน เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและปริมาณของผลผลิต

จุดด้อย คือ เนื่องจากวัตถุดิบบางอย่างภายในหมู่บ้านขาดคุณภาพและมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ผลิต

4) การจัดทำบัญชี พบว่า ผู้มีส่วนมากจัดทำบัญชีไม่เป็นระบบ ไม่สามารถตรวจสอบได้ ขาดความรู้ ความชำนาญด้านการจัดทำบัญชีโดยตรง ใช้หลักในการจำ ขาดการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นอุปสรรคในการจัดทำบัญชี จึงทำให้ไม่ทราบถึงต้นทุนการผลิตและผลกำไรที่แท้จริง

5) การวิเคราะห์ประเมิน จากการทำกิจกรรมตามโครงการในหมู่บ้าน ทำให้ยังไม่สามารถทราบได้ทั้งหมดว่าผู้ที่จะประสบผลสำเร็จมากน้อยอย่างไร เนื่องจากผู้รู้บางรายยังไม่ได้จำหน่ายผลผลิต

6) อื่น ๆ กระบวนการในการปฏิบัติงานของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิต เป็นการศึกษาดูงานในภาคสนาม โดยการติดตามผลการดำเนินงานของสมาชิกผู้รู้เป็นรายกรณี ในด้านการนำเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพ หรือประกอบธุรกิจ และมีการส่งเสริมแนะนำอาชีพให้กับสมาชิกตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกับสมาชิก

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

จุดเด่น คือ ผู้รู้มีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณเดือนละ 1,000 – 1,500 บาท มีอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพเพิ่มที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ต่อไป และนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตได้ประสบการณ์ในการเรียนรู้กิจการที่ผู้รู้ดำเนินการ

จุดด้อย คือ ผู้รู้มุ่งหวังแต่รายได้และเพิ่มผลผลิตเพียงอย่างเดียว ทำให้ผลผลิตที่ออกมาไม่มีคุณภาพ ทำให้สินค้าจำหน่ายได้ในราคาต่ำ

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

จุดเด่น คือ ผู้รู้ได้ขยายกิจการ จากการนำเงินกู้มาต่อยอดกิจการเดิม ซึ่งเป็นลักษณะของการค้าขายหรือการบริการ และผู้รู้ศึกษาค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตของตนเอง ซึ่งเป็นการผลิตแบบเดิมอยู่ และสามารถนำไปแก้ปัญหาได้ และนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตได้มีโอกาสเรียนรู้การดำเนินงานของผู้รู้

จุดค้อย คือ ผู้กู้บางรายไม่นำเงินไปขยายกิจการหรือลงทุนประกอบอาชีพให้เกิดประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

จุดเด่น คือ ครอบครัวของผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่งและสามารถดำเนินกิจการของตนเองต่อไปได้ และพบว่าประชาชนส่วนหนึ่งได้กลับคืนถิ่นเนื่องจากมีกองทุนที่สามารถช่วยเหลือผู้ไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพให้สามารถกู้ยืมได้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ และนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตที่เข้าปฏิบัติงานอยู่ในชุมชน มีความรู้สึกผูกพันกันและทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความสามัคคี

จุดค้อย คือ ผู้กู้ทำการประกอบอาชีพแบบไม่จริงจังเท่าที่ควร ทำให้ไม่เกิดการสร้างงานอย่างแท้จริง ทำให้เกิดหนี้สินที่เป็นภาระต่อประชาชนเป็นผลทำให้ระบบเงินกู้ของนายทุนเกิดสภาพคล่องเมื่อครบกำหนดเวลาที่ต้องชำระเงิน เพราะประชาชนต้องไปกู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบมาชำระหนี้คืนซึ่งเป็นผลมาจากผู้กู้ไม่ได้นำเงินไปลงทุนจริงหรือเพราะกิจการที่ลงทุนทำไปไม่เกิดผล และการละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดไปทำงานเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้กับกองทุน ส่งผลให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

3. ผลการทดลองวิธีการใหม่

วิธีการทำบัญชีแบบใหม่ ผลการทดลองพบว่า ขั้นตอนการที่บันทึกกองทุนหมู่บ้านได้เชิญ ประธาน รองประธาน เภรัญญิก เลขา เข้าร่วมและอบรมเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ และอบรมการจัดทำบัญชีและได้ พบว่า ช่วงที่มีการอบรมทางคณะกรรมการจะมีความกระตือรือร้นในการอบรม แต่หลังจากอบรมเสร็จแล้วทางคณะกรรมการก็ไม่สามารถเข้าใจงานด้านบัญชี ทางบันทึกกองทุนจึงต้องเข้าไปชี้แจงและจัดทำเป็นตัวอย่างให้กับคณะกรรมการ แต่คณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญทางด้านการจัดทำบัญชีรวมทั้งไม่มีประสบการณ์มาก่อนการจัดทำบัญชีจึงล้มเหลว

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

4.1 อาชีพเลี้ยงไก่ จำนวน 3 ราย

ปัจจัยนำเข้า คือ

- เงินที่กู้มาได้ รายละ 20,000 บาท
- เงินทุนส่วนตัว
- สถานที่บริเวณบ้าน
- วัตถุดิบ เช่น เศษอาหาร อาหารสำเร็จรูป (อาหารไก่)
- แรงงานภายในครอบครัว

กระบวนการ ที่ดีได้แก่

1. โรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงเหมาะสม
2. ให้อาหารที่มีคุณภาพดี และมีสูตรอาหารถูกต้องตามระยะการเจริญเติบโตของไก่
3. มีการสุขาภิบาลที่ดี และมีการทำวัคซีนอย่างถูกต้อง
4. มีการดูแลเอาใจใส่อย่างดี

โรงเรือนที่เหมาะสม

1. การเลือกสถานที่สร้างโรงเรือน

การเลี้ยงไก่ควรเลี้ยงไว้ในโรงเรือนหรือเล้า ไม่ควรเลี้ยงไก่ไว้ตามใต้ถุนบ้าน เพราะนอกจากจะไม่ถูกสุขลักษณะแล้ว ผู้ที่อาศัยอยู่บนบ้านจะถูกไร ไก่รบกวน ควรเลือกสถานที่สร้างคอกไก่นี้

- 1) อยู่ในบริเวณที่น้ำไม่ท่วมถึง
- 2) มีแหล่งน้ำจืดใช้เลี้ยงและให้ไก่กินอย่างเพียงพอและตลอดไป
- 3) มีการคมนาคมสะดวก มีไฟฟ้าพร้อม โรงเรือนควรอยู่ห่างถนนใหญ่ที่มีรถบรรทุกวิ่งผ่านเสมอ

เพื่อขจัดปัญหาเสียงรบกวนจากยานพาหนะ และป้องกันโรคระบาด

- 4) ห่างจากบริเวณที่ใส่ขี้ขี้มูลอยู่ประจำ และไม่อยู่ในแหล่งที่มีหนู แมลงหรือยุงชุกชุม

การจัดวางโรงเรือนเลี้ยงไก่ ให้หันหัวเล้าไปทางทิศตะวันออกเพื่อเป็นการลดความร้อนจากแสงอาทิตย์ และรับลมเย็นเข้าทางด้านข้างโรงเรือน

การสร้างโรงเรือน สามารถทำได้หลายแบบโดยวิธีง่าย ๆ และใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ จากไม้ยูคาลิปตัส เป็นต้น อาจสร้างเป็นแบบเพิงหมาแหงน เพิงหมาแหงนกลาย แบบหน้าจั่ว หรือหน้าจั่วกลาย ขอให้สามารถกันแดดกันฝน และป้องกันศัตรูต่าง ๆ เช่น แมว สุนัข หนู ได้ภายในโรงเรือน ต้องมีการระบายอากาศได้ดี รักษาความสะอาดได้ง่าย และที่สำคัญต้องมีราตาถูก

อัตราส่วนพื้นที่ ควรจัดเตรียมพื้นที่เลี้ยงให้เหมาะสมกับอายุของไก่ ไม่ควรเลี้ยงไก่หนาแน่นเกินไป เพราะจะมีผลต่อการเจริญเติบโต และการจิกตีกันของไก่ ซึ่งจะทำให้มีการตายหรือสูญเสียเพิ่มขึ้น

อุปกรณ์ที่จำเป็นในการเลี้ยงไก่

อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเลี้ยงไก่ ประกอบด้วย

1. ที่ให้อาหาร ควรมีภาชนะสำหรับใส่อาหารให้ไก่กินเพื่อไม่ให้อาหารสูญเสียไปหากนำอาหารให้ไก่กิน แล้วไก่กินไม่หมด นอกจากนี้ ยังป้องกันการปนเปื้อนจากเชื้อโรคหรือพยาธิบนพื้นดินด้วย ซึ่งภาชนะที่ใช้ใส่อาหารเลี้ยงไก่มีหลายแบบ เช่น ลักษณะเป็นถาด ถังแขวนหรือเป็นราง โดยอาจจะใช้แบบใดก็ได้ หรือจะดัดแปลงจากวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อหา เช่น

อาจจะใช้ไม้ไผ่ผ่าซีก เป็นต้น แต่ที่สำคัญที่ผู้เลี้ยงจะต้องเอาใจใส่ คือ ความสะอาดของภาชนะดังกล่าว โดยจะต้องทำความสะอาดทุกวัน อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง

2. น้ำที่ให้ ก็มีหลายแบบเช่นเดียวกับที่ให้อาหาร จะใช้แบบใดก็ได้แต่จะต้องคำนึงถึงอายุไก่ด้วย จะต้องทำความสะอาดทุกวัน และมีน้ำอยู่ในภาชนะตลอดเวลาที่ใช้เลี้ยงไก่

3. รังวางไข่ เป็นสถานที่ให้แม่ไก่ออกไข่หรือวางไข่ ซึ่งรังวางไข่อาจจะทำจากวัสดุง่าย ๆ เช่น ไม้ไผ่ เศษไม้ หรืออาจจะใช้ตะกร้า บุงก็ ถังน้ำก็ได้ ขนาดรังไข่ที่เหมาะสมจะกว้าง 1 ฟุต ยาว 1 ฟุต และสูง 4-8 นิ้ว ภายในรังวางไข่ปูด้วยหญ้าแห้ง ใบไม้แห้ง ฟาง แกลบ เป็นต้น และควรตั้งรังไข่ไว้ในที่ร่มอากาศถ่ายเทได้ดี

4. คอนนอน จะมีหรือไม่มีก็ได้ แต่คอนนอนจะใช้สำหรับให้ไก่เกาะนอนโดยจะพาดจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่งของโรงเรือน คอนนอนที่ดีควรจะมีกลมเกลี้ยง เพราะไก่จะจับได้ดี และช่วยไม่ให้เกิดรอยแผลที่หน้าอก ควรจะไม่วางสูงมากนัก ที่นิยมกันจะวางสูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร

การเลี้ยงดูไก่

ขั้นตอนการเลี้ยงไก่ แบ่งออกตามอายุของไก่ได้ดังนี้

1. การเลี้ยงดูไก่เล็ก อายุ 0-6 สัปดาห์

การเตรียมรับดูไก่

1. ควรจัดเตรียมเปิดไปเครื่องกก 3-4 ชั่วโมง ก่อนดูไก่มาถึง โดยตั้งอุณหภูมิเครื่องกกตามการเปลี่ยนแปลงของอายุดูไก่ ดังนี้ ปกติจะทำเครื่องกกดูไก่เป็นเวลา 2-3 สัปดาห์ โดยพิจารณาจากอุณหภูมิและสภาพแวดล้อมเป็นหลัก นอกจากนี้ควรขยายแผ่นล้อมกกออกทุก ๆ 5-7 วัน เพื่อให้พื้นที่กกกว้างเหมาะกับการเจริญเติบโตและอายุของดูไก่

2. เมื่อดูไก่มาถึงฟาร์ม ควรรับนำเข้าเครื่องกกโดยเร็วที่สุด และต้องมีน้ำให้ดูไก่ได้กินทันที โดยน้ำที่ให้ดูไก่กินควรผสมวิตามินให้ดูไก่กินติดต่อกันในระยะ 2-3 วันแรก แต่ถ้าพบว่าดูไก่มีอาการอ่อนเพลีย นอนฟูมมากให้ผสมน้ำตาลทรายในอัตรา 5-10% ให้ดูไก่กินในระยะ 12 ชั่วโมงแรกเท่านั้น

3. เมื่อดูไก่เข้าเครื่องกกได้ 2-3 ชั่วโมง และแน่ใจว่าดูไก่ได้กินน้ำทุกตัว จึงเริ่มให้อาหาร โดยโปรยลงบนถาด ระยะนี้ให้กินแบบเต็มทีทุกวัน แต่ควรให้ครั้งละน้อย ๆ แต่บ่อยครั้ง อย่างน้อยวันละ 3-4 ครั้ง เพื่อให้ดูไก่จะได้กินอาหารใหม่อยู่เสมอและกระตุ้นการกินอาหารให้มากขึ้น

อาหารสำหรับดูไก่ระยะ 0-6 สัปดาห์ ควรจะมีโปรตีน แคลเซียม และฟอสฟอรัส ซึ่งผู้เลี้ยงสามารถผสมอาหารขึ้นเองหรือซื้ออาหารสำเร็จรูป

2. การเลี้ยงไก่รุ่น อายุ 7-14 สัปดาห์

การเลี้ยงไก่อายุ 7-14 สัปดาห์ เป็นการเลี้ยงบนพื้นดินปล่อยฝูง ๆ ละ 100-200 ตัว ในอัตราส่วนไก่ 1 ตัว ต่อพื้นที่ 1.2 ตารางฟุต หรือไก่ 8-9 ตัว ต่อตารางเมตร พื้นคอกรองด้วยแกลบหรือวัสดุคูดซับความชื้นได้ดีการเลี้ยงไก่อายุนี้ไม่ต้องแยกไก่ตัวผู้ออกจากไก่ตัวเมีย สามารถเลี้ยงปนได้เพื่อขายเป็นไก่เนื้อพื้นเมือง โดยจะต้องเลี้ยงแบบให้อาหารกินเต็มที่ มีอาหารในถังหรือรางอาหารตลอดเวลา เพื่อเร่งการเจริญเติบโตให้น้ำหนักตามที่ตลาดต้องการ ควรให้น้ำสะอาดกินตลอดเวลา ทำความสะอาดขวดน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง เช่น เช้าและบ่าย ลูกไก่อายุนี้ต้องการอาหารที่มีลักษณะขาวที่กินได้ทั้งสองข้าง ขาว 3-4 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว หรือรางอาหารชนิดถังที่ใช้แขวนจำนวน 3 ถังต่อไก่ 50 ตัว ต้องการรางน้ำยาว 4 ฟุต และน้ำ 24-32 ลิตร ต่อไก่ 100 ตัว ในระยะนี้ควรทำวัคซีนป้องกันโรค

ผลผลิต ที่คัดด้านคุณภาพและปริมาณ คือ ไก่มีคุณภาพสมบูรณ์แข็งแรง ได้น้ำหนักตามที่ตลาดต้องการ อัตราการตายมีน้อย

4.2 อาชีพเลี้ยงโค จำนวน 13 ราย

ปัจจัยนำเข้า คือ

- เงินที่กู้มาได้ รายละ 1,500- 20,000 บาท
- สถานที่บริเวณบ้าน
- วัสดุคอก
- แรงงานภายในครอบครัว

กระบวนการ คือ

- การศึกษาดูงานจากผู้ประสบความสำเร็จและผู้ชำนาญในการ โค
- หาแหล่งพันธ์ที่เชื่อถือได้และคัดเลือกพันธ์ที่มีคุณภาพ
- สร้างคอกโค บริเวณที่เหมาะสม ทำความสะอาด

ผลผลิตที่คัดด้านคุณภาพและปริมาณ คือ โค มีคุณภาพสมบูรณ์แข็งแรง ตามที่ตลาดต้องการ และ อัตราการตายมีน้อย

4.3 อาชีพปลูกพืช จำนวน 34 ราย

ปัจจัยนำเข้า คือ

- เงินที่กู้มาได้รายละ 1,500- 20,000 บาท
- เงินทุนส่วนตัว
- สถานที่ ไร่ นา สวน ของตนเองหรือเช่า

- วัตถุดิบ เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ยาฆ่าแมลง แหล่งน้ำ
- แรงงานภายในครอบครัว และมีการจ้างเป็นบางส่วน

กระบวนการ คือ

- ศึกษาจากเกษตรกรตำบล หรือจากผู้ที่มีประสบการณ์
- หาตลาดใกล้บ้านและรับซื้อราคาสูง
- หาแหล่งพันธุ์พืชที่มีคุณภาพโดยสอบถามจากเกษตรกรตำบล อำเภอ หรือผู้ที่ปลูกอยู่แล้วหรือ

ผู้ที่กำลังทำอยู่

- การเตรียมสถานที่ปลูก ปรับหน้าดินโดยการไถ พรวนและหว่านเมล็ดพันธุ์
- ทำการรดน้ำ ใส่ปุ๋ย ดูแลรักษา

ผลผลิตที่ได้

- ผลผลิตมีปริมาณมากและมีคุณภาพ เช่น ข้าว 8 -10 กระสอบ / ไร่
- ข้าวโพด 6,000 บาท / ไร่

5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 ผลที่เกิดจาก การเสนอโครงการของสมาชิกที่กู้ยืมเงิน พบว่าสมาชิกได้รู้จักเขียนโครงการที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนได้กำหนดเอาไว้และทำให้คณะกรรมการได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของสมาชิก

5.2 ผลที่เกิดจาก การทำสัญญากู้ยืมระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก พบว่าสมาชิกได้ทำสัญญากู้ยืมเงินนั้น มีความตระหนักและคิดอยู่เสมอว่าเมื่อครบวาระการชำระหนี้ต้องนำทุนเดิมพร้อมดอกเบี้ยไปชำระตามที่ได้ทำสัญญาเอาไว้กับคณะกรรมการกองทุน

5.3 ผลผลิตที่เกิดจาก รายได้ของสมาชิก พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการสร้างงาน สร้างอาชีพ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถลดรายจ่ายภายในครอบครัวได้

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองกุงยางกลาง หมู่ที่ 1 ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

6.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า มีเงินกองทุน 1 ล้านบาท สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน โดยมีผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้ สมาชิกมีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน มีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างรายได้ จำนวนสมาชิกในกองทุนปัจจุบันมี 53 ราย ยอดเงินคงเหลือของกองทุน 4,000 บาทและมีเงินจากดอกเบี้ยธนาคารและดอกเบี้ยเงินกู้รวม 27,375.56 บาท

6.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน ชาย 13 คน หญิง 2 คน มีการคัดเลือกคณะกรรมการด้วยความโปร่งใสในระเบียบการบริหารกองทุนให้อยู่ภายในกรอบของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนมีการประชุมคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน มีการจัดสรรผลประโยชน์จากอัตราคอกเบี้ยที่ได้รับจากสมาชิกที่ชำระคืนเงินเมื่อครบกำหนด 1 ปี

6.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกก็นำหลักการนี้มาใช้ในการประกอบอาชีพ สามารถนำหลักการพึ่งพาตนเองใช้ในการประกอบอาชีพของตน มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาชีพ

6.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้สมาชิกเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่าเงินกองทุนหมู่บ้าน มีใช้เงินที่รัฐบาลให้ยืม สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง สมาชิกมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งพาตนเองและคำนึงถึงการบริโภคที่มีตลาดรองรับอย่างมั่นคง

6.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า มีจำนวนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เกิดขึ้น ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร ปัจจุบันสมาชิคนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น ปลูกพืช จำนวน 34 ราย เลี้ยงสัตว์จำนวน 13 ราย นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่น ๆ คือ อาชีพค้าขาย 2 ราย ฟาร์มไก่ 3 ราย และทอผ้า 3 ราย สมาชิกได้ดำเนินการกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

6.2 ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการการบรรลุวัตถุประสงค์

6.2.1 ปัจจัยด้านบวก

1) ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการขาดทุนซ้ำซาก

2) การที่รัฐบาลได้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่งบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เข้าไปศึกษาและเรียนรู้งานร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างศักยภาพตามความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนโดยการแนะนำในเรื่องต่างๆทางด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการ การจัดทำเอกสารและบัญชีเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มั่นคงและมีประสิทธิภาพ

6.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ระยะเวลายาวนาน
- 2) ขาดการติดตามและส่งเสริม โครงการที่สมาชิกขอกู้จากคณะกรรมการ
- 3) คนในชุมชนบางคนไม่นำเงินที่ขอกู้ได้ประกอบอาชีพตามคำขอกู้ เมื่อครบกำหนดการส่งเงินคืนอาจทำให้ไม่มีเงินทุนส่งคืนอาจต้องไปพึ่งนายทุนนอกระบบอีก
- 4) สมาชิกไม่มีการรวมกลุ่มกันในการดำเนินงาน โดยทำแบบตัวใครตัวมัน
- 5) ขาดการรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนให้สมาชิกใช้กันอย่างทั่วถึง

6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

พบว่า มีองค์กรผู้ประกอบการเดียวกันมีการจำหน่ายผลผลิตของผู้ประกอบการเสริม สมาชิกมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับดีมาก
- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง
- สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มขึ้นทุกครอบครัว จำนวน 5 ครั้งต่อปี
- สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ทุกครอบครัว
- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกันทุกครอบครัว
- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ระดับปานกลาง
- ชุมชนรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำโดยมีการประชุมเสวนาอยู่ในระดับปานกลาง

6.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

- สมาชิกภายในหมู่บ้านต้องมีความสามัคคี
- สมาชิกภายในหมู่บ้านสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่
- สมาชิกภายในหมู่บ้านมีงานทำ มีรายได้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้
- สมาชิกภายในหมู่บ้านต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันกัน
- สมาชิกภายในหมู่บ้านต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- การรวมกลุ่มอาชีพต่างๆภายในหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือกันและทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุป

จากการติดตามผลดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกกลาง หมู่ 1 ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอ สีแก้ว จังหวัด นครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกกลาง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ดังนี้

1.1 กระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหนองกกลาง ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กำหนดไว้ คือเกิดกองทุนและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สมาชิกกองทุนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.2 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองกกลาง มีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี คณะกรรมการกองทุนทำงานด้วยความมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีขึ้น มีการสร้างงาน สร้างรายได้ ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดไป

1.4 ได้ทราบปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหนองกกลาง

1.5 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่หมู่บ้านหนองกกลาง

1.6 เกิดองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ขึ้นภายในหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนมีความรู้และความเข้าใจในการประกอบอาชีพมากขึ้น สามารถนำความรู้ไปพัฒนาการประกอบอาชีพด้านการผลิตให้มีคุณภาพที่ดีต่อไป

2. ผลการดำเนินการ

2.1 ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้น

2.2 ประชาชนในหมู่บ้านนำเงินกู้จากกองทุนไปใช้ในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์

2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบต่องเงินกองทุนและส่งเสริมการทำงานของกองทุน

2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีกองทุนเพิ่มขึ้น

2.5 สมาชิกในหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดีขึ้น มีเงินทุนในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

2.6 ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในหมู่บ้านหนองกกยางกลาง

2.7 คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกในหมู่บ้าน มีความสามัคคีกันมากขึ้น ให้ความร่วมมือในการทำงานมากกว่าเดิม การบริหารกองทุนจึงเป็นไปด้วยความราบรื่น

2. อภิปรายผล

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง บรรลุทั้ง 5 ข้อได้แก่

ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลางเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือของสมาชิกในหมู่บ้าน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกมีความสามัคคี จึงทำให้การบริหารกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ

ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลางมีการจัดระบบการบริหารกองทุนที่ชัดเจน เพื่อให้ง่ายและมีความคล่องตัวในการบริหารกองทุน โดยได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุนจากความเห็นชอบของสมาชิกทุกคน และมีการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการตามความสามารถของแต่ละบุคคล ช่วยให้ระบบการบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยการจัดเวทีประชุม จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประชาชนนำความรู้ที่ได้จากการอบรม มาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ ในระดับหนึ่ง และอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอก เพื่อการเรียนรู้ต่อไป

ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนทั่วไปและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง มีการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มเลี้ยงไก่ฟาร์ม และมีแนวโน้มที่จะมีการรวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์ในหมู่บ้านขึ้นในอนาคต

ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองกกยางกลาง มีความซื่อสัตย์ต่อชุมชน มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือร่วมในการทำงานเพื่อส่วนรวม จึงทำให้สมาชิกในหมู่บ้านหนองกกยางกลางเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็งจนถึงปัจจุบัน

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) สมาชิกผู้กู้เงินมีการรวมกลุ่มอาชีพเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ในเรื่องการประกอบอาชีพและการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความล้มเหลวของการประกอบอาชีพ
- 2) สมาชิกภายในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันมากขึ้น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นภายในชุมชน

2.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านยังคงมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุนนอกระบบ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เจริญเติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น
- 2) สมาชิกกองทุนบางรายไม่พึงพอใจในการตัดสินใจอนุมัติเงินกู้ ของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งอนุมัติให้กู้เงินได้จำนวนน้อยกว่าที่ขอกู้ไว้ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดคิดว่าคณะกรรมการมีความลำเอียง ซึ่งแท้จริงคณะกรรมการนั้นได้อนุมัติเงินกู้ตามคุณสมบัติและความสามารถในการชำระหนี้สินของสมาชิกแต่ละราย
- 3) คณะกรรมการกองทุนบางคนขาดความรู้ในการทำบัญชีกองทุน ทำให้ภาระหนักจึงตกเป็นของประธานกองทุนและเหรัญญิก ทำให้ระบบการบริหารกองทุน ขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถแสดงรายละเอียดในการบริหารจัดการกองทุน

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้เข้าร่วมศึกษาการสร้างองค์กรเครือข่ายย่อยภายในหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกหมู่บ้านหนองกุงยางกลาง ได้จัดตั้งสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทอผ้า และกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงโค โดยเป็นองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ที่ได้จัดตั้งขึ้นก่อนนี้แล้ว แต่เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามา กลุ่มองค์กรก็ได้มีการพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สมาชิกกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพ ทำให้กลุ่มองค์กรมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น เป็นส่วนช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับองค์กรภายนอกชุมชน

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในหมู่บ้านหนองกุงยางกลางปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ อีกทั้งสมาชิกต่างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยอมรับมติในที่ประชุม จึง

ทำให้การบริหารกองทุนมีความคล่องตัวขึ้น ภายในครอบครัวมีความรักความอบอุ่น อยู่กันอย่างพร้อมหน้า และมีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ อีกทั้งในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือเด็กสตรี และคนชรา สมาชิกมีความซื่อสัตย์ สามัคคีกัน จึงทำให้ชาวบ้านหนองกุงยางกลางอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุขเรื่อยมา

2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการประกอบอาชีพต่างๆ มีรายได้เพิ่มมากขึ้น และมีอุปสรรคในการประกอบอาชีพที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การผลิตมีคุณภาพมากขึ้น

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินได้ขยายกิจการจากการนำเงินกู้มาลงทุนเพิ่มเติม ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น สมาชิกสามารถปลดภาระหนี้สินลงได้ในระดับหนึ่ง ก่อให้เกิดความอยู่ดีกินดีภายในชุมชน

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ครอบครัวของสมาชิกผู้กู้เงินสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง และสามารถดำเนินกิจการของตนเองต่อไปได้ ก่อให้เกิดรายได้ ครอบครัวมีความสุข สมาชิกภายในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันมากขึ้น ก่อให้เกิดความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันด้วยความสันติตลอดไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อที่ 1 วงเงินที่อนุมัติให้กู้ สูงสุดไม่ควรเกิน 30,000 บาท เนื่องจากสมาชิกบางรายหากกู้เงินไปแล้วไม่สามารถนำเงินมาชำระคืนได้ จะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น และเงินกองทุนอาจสูญ ไม่สามารถเรียกเก็บคืนได้

ข้อที่ 2 จำนวนคณะกรรมการมีมากเกินไป ควรกำหนดขนาดของหมู่บ้าน เช่น หมู่บ้านที่มีครัวเรือน ไม่เกิน 100 ครัวเรือน ควรให้มีกรรมการกองทุน เพียง 9 คน และหมู่บ้านที่มีครัวเรือนตั้งแต่ 100 ครัวเรือนขึ้นไป ควรให้มีกรรมการกองทุน ได้ 15 คน เพื่อที่กรรมการกองทุนจะได้ทำงานได้อย่างเต็มที่

ข้อที่ 3 ระยะเวลาในการชำระเงินคืนควรเพิ่มเป็น 2 ปี โดยปีแรกจ่ายเพียงดอกเบี้ยอย่างเดียว และปีที่ 2 ชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย เพื่อสมาชิกจะได้มีเงินทุนหมุนเวียนมากขึ้น

ข้อที่ 4 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนควรมีอายุ ตั้งแต่ 25 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เนื่องจากกรรมการที่มีอายุ 20 ปี อาจยังไม่มีความพร้อมในการบริหารจัดการกองทุน

3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อที่ 1 ควรมีการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการกองทุนให้ชัดเจนมากขึ้น

ข้อที่ 2 ควรให้ความรู้แก่คณะกรรมการกองทุนในเรื่องการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

ข้อที่ 3 คณะกรรมการกองทุนควรให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากกว่านี้ โดยให้ความร่วมมือในการประชุมระดับอำเภอมากขึ้น

3.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อที่ 1 สมาชิกควรนำเงินที่ขอกู้ไปใช้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ไม่ควรนำเงินไปใช้นอกวัตถุประสงค์ เพราะจะทำให้ไม่เกิดรายได้ และมีหนี้สินผูกพันมากขึ้น

ข้อที่ 2 สมาชิกที่ประกอบอาชีพเดียวกัน ควรมีการรวมกลุ่มอาชีพให้มากขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม ให้ความช่วยเหลือกัน เพื่อสร้างศักยภาพในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น

ข้อที่ 3 สมาชิกผู้กู้เงินควรหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้และลดปัญหาการเป็นหนี้สินลงได้

3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อที่ 1 ผลกระทบในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้น หลังจากมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อที่ 2 ระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ก่อให้เกิดกองทุนที่มั่นคงและประสบผลสำเร็จ

ข้อที่ 3 การรายงานผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อที่ 4 กระบวนการทำงานและขีดความสามารถในการบริหารงาน ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บรรณานุกรม

เกษตรและสหกรณ์,กระทรวง. 2541. รายงานสรุปลักษณะพันธุ์ไม้ของประเทศไทยตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา . กรุงเทพฯ :กรมป่าไม้.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง .สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน . 2544 . ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 . กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์จำกัด

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกุงยางกลาง .2544 . ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกุงยางกลาง . นครราชสีมา

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน . 2540. นโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ พ.ศ. 2540 - 2544 (ฉบับที่ 417 เดือน มีนาคม 2540) , 1-24.

คำนิยม . 2542 . โครงสร้างการพัฒนาสื่อสารการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา. วิถีไทย. (253-254)

เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ . 2545 . ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 .กรุงเทพฯ :

บริษัท เอส. อาร์ . พรินติ้ง แมสโปรดักส์จำกัด.

เทคโนโลยีสุรนารี. มหาวิทยาลัย . 2544 . คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา

ธีารง การบรรจง. 2544. รายงานผลการพัฒนาสาธารณสุข SR1 .นครราชสีมา : สถานีอนามัยหนองกุง

- ประสาร สุริยปภากรณ์.2535. งานผูกพัทธสีมาวัดบ้านหนองกก. นครราชสีมา: แบบรายงาน หมู่บ้านหนองกกากลาง
- พนัส ทศนียนนท์และสุภาวีย์ เสถียรไทย .2544 .ธรรมมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชน และทรัพยากรทางด้านสิ่งแวดล้อม . กรุงเทพฯ. สายธาร.
- มนูญ มุกข์ประดิษฐ์ .2542. แนวคิด ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง :มติใหม่ทางจริยธรรมของการพึ่งพาตนเองเพื่อการอยู่รอดตามรอยพระยุคลบาท. สุโขทัยธรรมาราช ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน- ธันวาคม 2542), 5-19
- ลำยอง ปลั่งกลาง และกิตติมา ทามาดี. 2542. ลำดับเหตุการณ์ช่วงภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของ ไทยและมาตรการแก้ไข พ.ศ. 2539-2541 .ราชภัฏกรุงเทพฯ ปีที่ 5 ,10
- วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล. 2544. ชุมชนเข้มแข็งรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน. เศรษฐกิจประชา สังคมแห่งชาติ ปีที่ 38 (มกราคม – เมษายน 2544), 8-29
- วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง.2544. รายงานการประชุมคณะกรรมการผู้ เกี่ยวชาวยุเพื่อปรับโครงสร้างการบริหารจัดการและองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 1/2544. กรุงเทพฯ . สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. 2543. ระบบบัญชีที่ช่วย SMEs อย่างไร . บริหารธุรกิจปีที่ 23 . (ฉบับที่ 86 เมษายน-มิถุนายน 2543),17-22
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ .พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อัญชญา ณ ระนอง. 2541. แนวคิดและวิธีวัดความยากจนในประเทศไทย. เศรษฐศาสตร์ ปีที่ 16 . (3 กันยายน 2541). 51-58
- อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ . 2545 .ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.
- SMEs พื้นฐานเศรษฐกิจไทย.2542 . กลุ่มงานประสานแผนอุตสาหกรรมกองประสานความร่วมมือ ภาครัฐบาลและเอกชน (กรอ.) .เศรษฐกิจและสังคมปีที่ 36 . (กันยายน-ธันวาคม 2542),57-64